

Finansiell profil

Piteå kommun 2003–2005

KommunForskning
i Västsverige

Innehåll

Inledning – syftet med denna rapport

Finansiell utveckling och ställning hos kommunerna
i Övre Norrland 2003–2005

Så tolkar du den finansiella profilen!

Förklaringar av de fyra perspektiven
och de finansiella nyckeltalen

Finansiell profil över kommunen 2003–2005

44 finansiella profiler 2005

– Kommunerna i Övre Norrland

Jämförelse mellan länen i Övre Norrland

Kartor över gradering av kommunerna
i Jämtlands län, Norrbottens län, Västerbottens län
och Västernorrlands län 2005
utifrån den finansiella profilen

Inledning – syftet med denna rapport

Syftet med rapporten

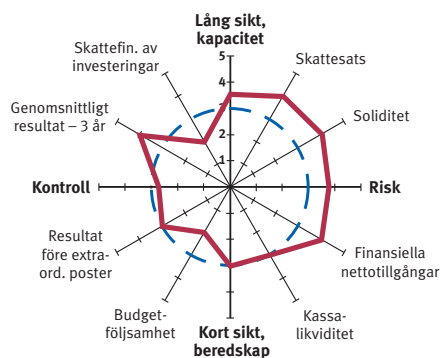
Denna rapport är ett komplement till den traditionella finansiella analysen som återfinns kommuners årsredovisningar. Till skillnad från den typen av analys, som beskriver utvecklingen över tiden, fokuserar denna rapport i första hand på att analysera hur 44:a kommuner i Jämtland, Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten befinner sig finansiellt och har utvecklats i förhållande till varandra under perioden 2003–2005. Kommunerna benämns i rapporten som Övre Norrland.

Skälet till att just dessa fyra län och 44 kommuner valdes, var att de utgör en lämplig grupp som går att jämföra storleksmässigt och geografiskt.

I rapporten lämnas också värden för ett antal nyckeltal som avser "rikt". Dessa nyckeltal baseras på de ca 100 kommunerna som i dagsläget använder sig av den finansiella profilen. Värdet för dessa kommuner bör statistiskt ligga mycket nära riskgenomsnittet.

Rapportens olika jämförelser görs på traditionellt vis, men också i form av en speciellt framtagen finansiell profil, vars uppgift är att jämföra finansiella nyckeltal och sammanfattande finansiella perspektiv mellan kommunerna i länet och riket.

Profilen är konstruerad i form av ett polär-diagram. De innehåller, som beskrivs närmare i rapporten, dels fyra perspektiv, dels åtta finansiella nyckeltal, som är viktiga ur en kommuns finansiella horisont. De fyra perspektiven är långsiktig handlingsberedskap, kortsiktig handlingsbered-

skap, riskförhållande samt kontroll över den finansiella utvecklingen. De finansiella nyckeltalen är sådana nyckeltal som är vanligt förekommande inom kommunsektorn. Profilens struktur och innehåll beskrivs närmare på sidorna 11–12.

Rapportens uppbyggnad

Inledningsvis i rapporten redovisas en finansiell analys av hur kommunerna i Övre Norrland har utvecklats finansiellt från 2003 till 2005. Här finns också en tabell som lyfter fram starka och svaga finansiella sidor hos de olika kommunerna.

Efter det inledande avsnittet följer en beskrivning och en förklaring av den finansiella profilen och av de nyckeltal och perspektiv som ingår i den.

Direkt efter beskrivningen av den finansiella profilen görs en analys av kommunens finansiella ställning och utveckling under perioden 2003–2005. Den fokuserar på att jämföra kommunens utveckling gentemot de övriga kommunerna i Övre

Norrland. Detta görs både via traditionella finansiella nyckeltal och med hjälp av den finansiella profilen som tidigare har beskrivits. Målsättningen med avsnittet är detaljerat belysa starka och svaga finansiella sidor hos kommunen i förhållande både till god ekonomisk hushållning och övriga kommuner i länet.

Därefter följer en sida med redovisning av kommunens finansiella profiler, både när det gäller i förhållande till övriga kommuner i Övre Norrland, men också i förhållande till riket. Skälet till att två olika typer av finansiella profiler redovisas, är att det egentligen inte är helt rättvisande att bara konstruera finansiella profiler som beskriver hur kommunerna i Övre Norrland befinner sig i förhållande till varandra. Därför kompletteras med profiler som jämför de ca 100 kommunerna i Sverige som i dagsläget använder sig av den finansiella profilen. Värdet för dessa kommuner bör statistiskt ligga mycket nära riksgenomsnittet.

I nästa avsnitt redovisas samtliga finansiella profiler för 2005 för alla kommunerna i Övre Norrland. I det näst sista avsnittet presenteras en jämförelse av hur de olika länen har utvecklats i gruppen Övre Norrland. Allra sist i rapporten presenteras en karta som utifrån profilerna rangordnar kommunerna i olika grupper utifrån finansiell styrka.

*Hans Petersson
Kommunforskning i Västsverige*

Finansiell utveckling och ställning hos kommunerna i Övre Norrland 2003–2005

Syfte med denna analys är att kortfattat beskriva den genomsnittliga finansiella utvecklingen och ställningen bland kommunerna i Jämtland, Väster-norrland, Västerbotten och Norrbotten under perioden 2003–2005. I denna rapport benämns dessa kommuner som Övre Norrland. Analysen skall ses som ett komplement till den finansiella profil som presenteras längre fram i denna rapport.

De finansiella nyckeltal som används i analysen är ovägd. Det innebär att alla de 44 kommuner som ingår i Övre Norrland väger lika tungt avseende medelvärde oavsett storlek. Anledningen till att detta beräkningssätt valts, är dels att det är det mest vanligt förekommande beräkningssättet, dels att större kommuners siffror inte skall slå igenom i analysen.

I slutet av denna finansiella analys finns en tabell där ett antal finansiella nyckeltal under perioden 2003–2005 redovisas för genomsnittet bland kommunerna i gruppen. Nyckeltalen är till stor del desamma som används i den finansiella profilen längre fram i denna rapport. I tabellen finns dock några kompletterande nyckeltal, vilka fördjupar den nedanstående analysen ytterligare.

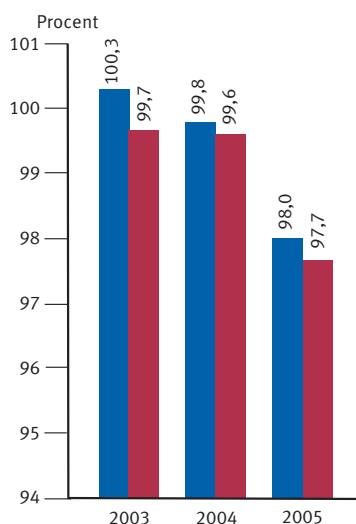
I rapporten lämnas också medelvärden för ett antal nyckeltal som avser "riket". Dessa nyckeltal baseras på de ca 100 kommuner som i dagsläget använder sig av den finansiella profilen. Värdet för dessa kommuner bör statistiskt ligga mycket nära riksgenomsnittet.

Övre Norrland består av 44 kommuner

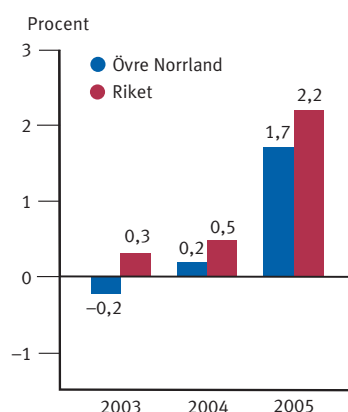
I gruppen Övre Norrland bor ca 880 000 invånare fördelade på 44 kommuner. De 44 kommunerna omsatte under år 2005 ca 46 miljarder kr. Balansomslutningen uppgick till ca 57 miljarder kr. Kommunerna investerade under 2005 för nästan 3 miljarder.

De största kommunerna är Umeå, Sundsvall, Luleå, Skellefteå, Östersund och Örnsköldsvik. De spänner befolkningsmässigt över 111 000 till 55 000 invånare, totalt

Nettokostnadsandel 2003–2005

Resultat före extraordinära poster/ verksamhetens kostnader 2003–2005

har de 663 000 invånare av länens 880 000 invånare. De minsta kommunerna är Bjurholm, Sorsele, Dorotea, Arjeplog, Åsele, Malå och Överkalix. De har mellan 2 500 och 4 000 invånare.

Förbättrad balans mellan löpande intäkter och kostnader

En förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är att ha balans mellan löpande intäkter och kostnader. På lång sikt räcker det dock inte att intäkterna och kostnaderna är lika stora, utan generellt bör minst 2% av de löpande intäkterna finnas kvar för att finansiera årets nettoinvesteringar

med. Det innebär att de löpande kostnaderna över en längre period ej bör ta mer än 98% i anspråk av de löpande intäkterna. Detta benämns på fackspråk att nettokostnadsandelen inklusive avskrivningar och finansnetto inte bör överstiga 98%.

Den genomsnittliga nettokostnadsandelen (inkl. avskrivningar och finansnetto) i Övre Norrland förbättrades mellan 2003 och 2005 från 100,3% till 98,0%, vilket innebär att skatteintäkterna under perioden ökade snabbare än nettokostnaderna. I riket förbättrades nettokostnadsandelen i samma utsträckning som i Övre Norrland. Den gick från 99,7% till 97,7%.

En förklaring till förbättringen under perioden var skattehöjningar, men också ökade bidrag från staten. Minskad öknings-takt för verksamhetens kostnader påverkade också positivt.

Starkast nettokostnadsandel under 2005 i Övre Norrland redovisade Älvsbyn med 94,1%, Bräcke med 94,5%, Arjeplog med 94,9% och Härjedalen med 95,2%. Under 98% låg också i tur och ordning Vännäs, Övertorneå, Härnösand, Ragunda, Kiruna, Åre, Vilhelmina, Lycksele, Dorotea, Östersund, Krokomb, Norsjö, Skellefteå, Örnsköldsvik, Vindeln, Gällivare, Kalix, Luleå, Nordmaling, Berg och Haparanda. Dessa var alltså kommuner med relativt goda resultat utifrån perspektivet god ekonomisk hushållning.

Svagast nettokostnadsandel redovisade Storuman med 105,9% (kommunen redovisade under året stora jämförelsestörande kostnader) som följdes av Arvidsjaur med 101,1%. Över 100% låg Sorsele med 100,2% och Ånge med 100,6%. När en kommun ligger över 100% innebär detta att de löpande kostnaderna överstiger de löpande intäkterna, vilket är ohållbart på lång sikt om en balans i ekonomin skall upprätthållas.

Resultat före extraordinära poster visar en positiv utveckling

Ett annat sätt att mäta balansen mellan kommunens löpande kostnader och intäkter är att studera "resultat före extraordi-

nära poster". Relateras det till verksamhetens bruttokostnader, kan man göra jämförelser mellan kommuner. Måttet bör ligga runt minst 2% över en längre tidsperiod. Då klarar de flesta kommuner av att finansiera en normal kommunal investeringsvolym med löpande skatteintäkter. Det kommer i sin tur att innebära att kommunen bibehåller sitt korta och långa finansiella handlingsutrymme.

Under den analyserade treårsperioden stärktes resultatet före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens kostnader från -0,2% till 1,7%. Årets resultat i förhållande till verksamhetens kostnader gick från -0,6% till 1,3%. Skillnaden mellan de två resultaten utgörs av extraordinära poster. I riket förbättrades resultatet före extraordinära poster från 0,3 till 2,2%.

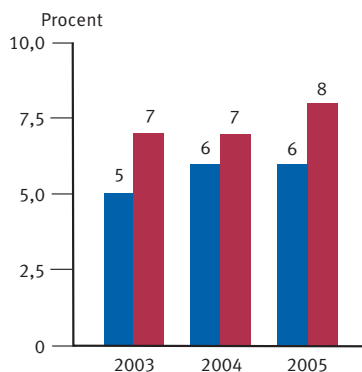
Starkast resultat före extraordinära poster i relation till verksamhetens kostnader under år 2005 redovisade Bräcke med 6,2% och Älvsbyn med 4,9%. Därefter följde Arjeplog med 4,0%, Härjedalen med 3,9%, Övertorneå med 3,4% och Härnösand med 3,1%. Av dessa kommuner var alla utom Härjedalen och Arjeplog nya i toppen jämfört med 2004.

Svagast resultat före extraordinära poster redovisade Storuman med -4,8% på grund av stora jämförelsestörande kostnader. Utan dessa hade kommunen gjort ett positivt resultat. Därefter följde Arvidsjaur med -0,8%, Ånge med -0,5% och Sorsele med -0,1%. Av dessa fanns endast Sorsele i botten under 2004.

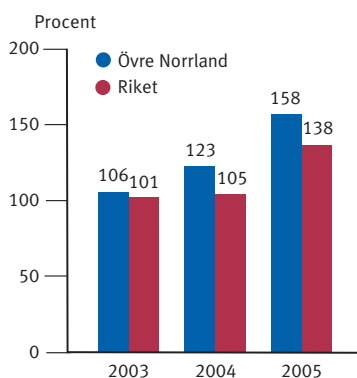
Det rådde en stor variation mellan kommunerna avseende resultatnivå. Spännvidden mellan starkaste och svagaste värdet varierade under 2005 mellan -4,8% och 6,2%. År 2003 var motsvarande siffror från -7,0% till 4,9%. Den trend som tidigare har kunnat urskiljas – att skillnaden mellan starkaste och svagaste kommun krymper – fortsatte, dock i minskad omfattning.

Den kommun som stärkte sitt resultat före extraordinära poster mest under perioden 2003–2005 var Älvsbyn med 9,1 procentenheter. Efter Älvsbyn kom Bräcke med 8,4, Bjurholm med 7,4, Ragunda med 4,8 och på femte plats Vännäs med 4,2 pro-

Nettoinvesteringar/verksamhetens nettokostnader 2003–2005

Självfinansieringsgraden av investeringarna 2003–2005

centenheter. I botten återfanns Storuman med -5,2, Kramfors med -3,8, Gällivare med -1,7 och Härjedalen med -1,0 procentenheter. Av dessa uppvisade dock Härjedalen och Gällivare goda resultat, trots att man rör sig negativt.

Av Övre Norrlands kommuner redovisade 37 av 44 kommuner (84%) en positiv utveckling av resultat före extraordinära poster under perioden.

Om en vägning görs av resultat före extraordinära poster avseende de tre senaste årens utveckling, så var det Härjedalens kommun som uppvisade starkast genomsnittliga resultat med 3,8% per år. Därefter följde Vilhelmina med 2,9%, Gällivare med 2,9%, Övertorneå med 2,3 och på femte plats kom Arjeplog med 2,2%. De kommuner som uppvisade svagast genomsnittliga resultat före extraordinära

poster under perioden var Bjurholm med -4,3% per år, följt av Sorsele med -2,5%, Storuman med -2,2% och Robertsfors med -1,4%.

Ökande investeringsvolym i gruppen

Med nettoinvesteringar avses investeringssutgifter med avdrag för eventuella investeringsinkomster. I nettoinvesteringar räknas inga försäljningsinkomster in. För att nettoinvesteringarna skall bli jämförbara mellan kommunerna har de relaterats till verksamhetens nettokostnader.

Kommunerna i gruppen redovisade ett genomsnitt på 5% under 2003. År 2004 och 2005 ökade den genomsnittliga investeringsvolymen till 6%. Jämfört med riksgenomsnittet uppvisade Övre Norrlands en lägre genomsnittlig investeringsvolym under perioden. I snitt låg riket på 7% under 2003 och 2004. Under 2005 ökade de till 8%.

Variationerna var stora mellan enskilda kommuner. Den kommun som investerade mest i förhållande till sina nettokostnader under 2003–2005 var Dorotea, Sorsele och Sundsvall med i genomsnitt 12% per år. Därefter följde Luleå och Arjeplog med 11% och sedan Åre och Vindeln med 10%. De kommuner som investerade minst under perioden var Härjedalen, Strömsund, Ånge, Härnösand, Malå, Timrå med 2% i snitt per år. Därefter kom Gällivare, Berg och Åsele med i snitt 3%.

Positiv utveckling av skattefinansieringsgraden av investeringarna

När den löpande driften har finansierats bör det helst återstå tillräckligt stor andel av skatteintäkterna för att större delen av investeringarna skall kunna finansieras med egna medel. Detta benämns skattefinansieringsgrad av investeringarna och 100% innebär att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året. Sker detta, kommer kommunen att stärka sitt finansiella handlingsutrymme.

Övre Norrlands genomsnittliga skattefinansieringsgrad av årets nettoinvesteringar stärktes under perioden. 2003 kunde kommunerna i genomsnitt finansiera 106% av årets nettoinvesteringar med skatte-

intäkter. Under 2004 förbättrades detta mått till 123% och under 2005 till 158%. Kommunerna kunde alltså i genomsnitt under samtliga granskade år finansiera sina investeringar med skattemedel, vilket var positivt för kommunernas finansiella handlingsutrymme. Förklaringen till förbättringen under perioden var enbart en stärkt resultatnivå, eftersom investeringsvolymen ökade något under perioden.

I riket förbättrades den genomsnittliga skattefinansieringsgraden av årets nettoinvesteringar från 101% till 138%.

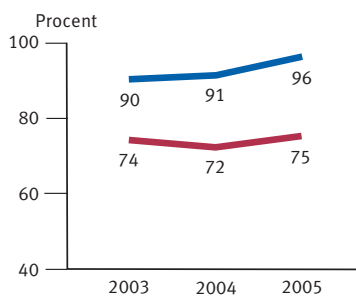
Skattefinansieringsgraden varierar liksom övriga nyckeltal kraftigt mellan olika kommuner i gruppen. Nyckeltalet är både beroende av vilket resultat och vilken investeringsvolym kommunen uppvisar. Det är också på det viset att de olika kommunerna befinner sig i olika investeringsfaser, vilket gör att skattefinansieringsgraden bör studeras över en längre tidsperiod för att några slutsatser skall kunna dras. Enskilda år kan variera kraftigt, speciellt i mindre kommuner, eftersom investeringar i fastigheter och anläggningar där slår hårdare mot nyckeltalet.

Starkast genomsnittlig skattefinansieringsgrad under perioden 2003–2005 hade Härjedalen, Gällivare, Malå, Strömsund och Härnösand, med ett årssnitt på över 200%. Samtliga dessa hade dock en investeringsvolym som var mycket under genomsnittet i gruppen. De låg på 2–3% av sina nettokostnader. Gruppnsnittet var 5,5%.

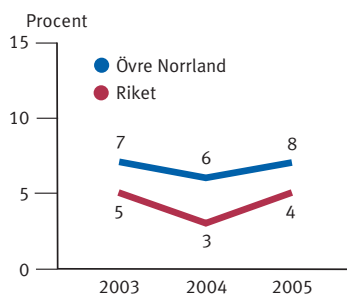
Svagast skattefinansieringsgrad uppvisade Kalix, Robertsfors, Luleå, Sorsele och Sundsvall. Samtliga låg i genomsnitt under 70% samma period. Kalix, Robertsfors och Sorsele redovisade svaga resultat, vilket förklarade den svaga skattefinansieringsgraden. Förklaringen för Luleå och Sundsvall var att de hade en klart högre investeringsvolym än genomsnittet i gruppen.

Avslutningsvis kan det nämnas att 29 kommuner (88%) under 2003–2005 kunde skattefinansiera sina investeringar. Övriga 15 kommuner var tvungna att öka sin låneskuld eller minska på likviditeten.

Kassalikviditet 2003–2005

Soliditet inkl pensionsförpliktelser och löneskatt 2003–2005

Kontinuerlig förbättring av kassalikviditeten

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga handlingsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Gruppens genomsnittliga kassalikviditet förbättrades under perioden från 90% till 96%, vilket innebar att de kortfristiga skulderna översteg de likvida medlen och de kortfristiga fordringarna något. Denna nivå är dock mer än tillfredsställande ur risksynpunkt, eftersom det i kommunernas kortfristiga skulder ingår en semesterlöneskuld som utgör ca 30–40% av de kortfristiga skulderna. Den förändras normalt inte i någon större omfattning under året och utgör därför ingen större belastning på likviditeten. En tumregel är dock att om en kommun hamnar under 50% måste kommunen ibland nyttja en eventuell checkkredit, d v s låna kortsiktigt. Kommunen blir då mer känslig för eventuella snabba ränteförändringar.

Rikets kassalikviditet låg under perioden i princip still runt 75%. Många kommuner i Övre Norrland ligger alltså på en klart högre likviditetsnivå än i riket.

Återigen bör betonas att variationen mellan gruppens kommuner var stor. Kassalikviditeten varierade mellan 368% och 32%. Jämfört med 2003 har avståndet mellan starkaste och svagaste värde dock krympt. Allt fler kommuner som har överlikviditet utnyttjar den till att finansiera sina investeringar med, istället för att gå ut på marknaden och låna.

Starkast kassalikviditet 2005 hade Härjedalen med 368%, därefter följde Övertorneå med 213%, Norsjö med 194%, Vilhelmina med 193% och Malå med 169%. Svagast likviditet hade Bjurholm med 32% och näst svagast Arjeplog och Kramfors med 43%. Fjärde svagast likviditet redovisade Ragunda med 46%.

Det är dock viktigt att de kortfristiga skulderna studeras ihop med nyckeltal som soliditet och finansiella nettotillgångar, eftersom likviditeten kan förbättras via upplåning. Detta stärker kommunens kortsiktiga betalningsberedskap, men försämrar samtidigt den långsiktiga betalningsberedskapen i form av soliditeten. Det finns dock ett ganska klart samband mellan svag ekonomi och låg kassalikviditet när det gäller kommunerna i Övre Norrland.

Något försvagad soliditet

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ju högre soliditet, desto mindre skuldsättning har kommunen. I denna rapport används soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och särskild löneskatt.

Övre Norrlands genomsnittliga soliditet försvagades från 5% till 4% under 2003–2005. En viktig förklaring till detta var att kommunernas genomsnittliga resultat inte klarade att täcka ökningen av pensionsförpliktelserna inom linjen. Rikets soliditet förbättrades däremot från 7% till 8%.

Även soliditeten varierade kraftigt mellan kommunerna. Starkast soliditet under 2005 hade Piteå med 46 %, följd av Vilhelmina med 42 %, Övertorneå med 40 %, Östersund med 35 %, Luleå och Norsjö med 34 % och Härjedalen med 31 %. Detta är nästan identiskt samma ordningsföljd som under 2004, förutom att flertalet av kommunerna förbättrade sin soliditet med en till två procentenheter.

Svagast soliditet under 2005 uppvisade Ragunda med -47 %. Näst svagast soliditet uppvisade Timrå med -35 %. Timrå följdes av Bjurholm med -32 %, Kramfors med -27 % och Krokom med -23 %. Dessa fem kommuner och ytterligare tolv kommuner i gruppen redovisade en negativ soliditet när samtliga pensionsförpliktelser inkluderas i måttet.

Av de 49 kommunerna i gruppen var det 18 kommuner som under perioden lyckades förbättra sin soliditet (inklusive samtliga pensionsförpliktelser och särskild löneskatt) mellan 2003 och 2005. 22 kommuner försvagade sin soliditet och 4 kommuner uppvisade en oförändrad soliditet.

Gällivare, Pajala, Bräcke, Krokom, Vindeln, Vännäs och Älvsbyn tillhörde de kommuner som förbättrade sin soliditet med fem procentenheter eller mer.

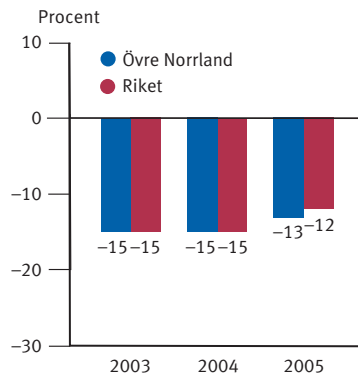
Arvidsjaur, Storuman, Robertsfors, Ånge, Kramfors, Bjurholm, Åsele och Sorsele tillhörde de kommuner som försvagade sin soliditet med fem procentenheter eller mer.

Soliditet är dock svår att jämföra kommuner emellan, då en eventuell upplåning som vidareutlånas till kommunala bolag påverkar soliditeten i negativ riktning. Även pensionsskuldbereäkningar kan variera mellan olika kommuner på grund av att de har kommit olika långt med att aktualisera sina pensionsförpliktelser.

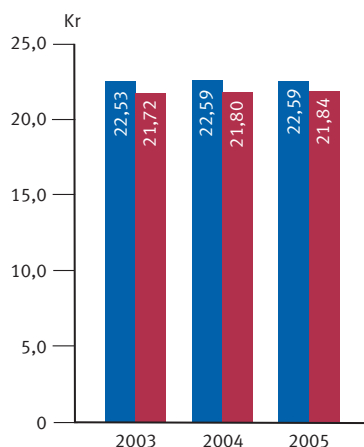
Förbättrade finansiella nettotillgångar

I måttet finansiella nettotillgångar ingår alla finansiella tillgångar i balansräkningen som kommunen beräknas omsätta på 10–20 års sikt, nämligen samtliga omsättningstillgångar, långfristiga placeringar och fordringar samt kort- och långfristiga skulder. Nettot av dessa har sedan rela-

Finansiella nettotillgångar/verksamhetens bruttokostnader 2003–2005

Primärkommunal skattesats 2003–2005

terats till verksamhetens kostnader för att en jämförelse skall kunna ske kommuner emellan. Måttet är intressant eftersom det speglar den tidsrymd som ligger någonstans mellan likviditetsmåttet och soliditeten. Man skulle kunna uttrycka det som "medellång betalningsberedskap". Studeras år 2003 i förhållande till 2005 stärktes de genomsnittliga finansiella nettotillgångarna relaterade till verksamhetens kostnader. De låg på -15% under 2003 och 2004. Under 2005 stärktes de till -13%. I riket skedde en förbättring från -15% till -12% under perioden.

Starkast värde avseende finansiella nettotillgångar relaterat till verksamhetens kostnader under 2005 uppvisade Härjedalen med 50 %. Näst starkast var Skellefteå med 38 %. Sedan följde Östersund med 28 %. Positiva värden redovisades av

ytterligare elva kommuner, totalt fjorton stycken. En kommun med goda finansiella nettotillgångar karaktäriseras ofta av en god soliditet, men det finns också kommuner som har goda finansiella nettotillgångar även om soliditeten är mer genomsnittlig. Dessa utmärks då av att kommunen har en stor del av sina tillgångar i omsättningstillgångar.

Svagast värde uppvisade Bjurholm med -67 %, följd av Ragunda med -63 %, Haparanda med -51% och Sorsele med -50%. Med dessa kommuner är det oftast tvärtom. Förutom en oftast svag soliditet utmärks kommunerna ibland av att de har en stor del av sina tillgångar som anläggningstillgångar. Haparanda har t ex ingen jättesvag soliditet, utan har en stor del av sina tillgångar i fastigheter och anläggningar. De tre andra kommunerna har däremot både en svag soliditet och svaga finansiella nettotillgångar.

Skattesatsen ökade något under perioden

Den genomsnittliga primärkommunala skattesatsen i gruppen förändrades under 2003–2005 från 22,53 kr till 22,59 kr på grund av skattehöjningar i sex kommuner. Fem kommuner höjde skatten under 2004. Under 2005 höjde en kommun skatten och en sänkte den.

I riket steg den genomsnittliga skatten från 21,72 kr till 21,84 kr.

Lägst skatt i Övre Norrland under 2005 hade Övertorneå med 21,53 kr, följd av Örnsköldsvik med 21,79 kr. Högst skatt hade Ragunda med 23,57 kr. Näst högst hade Norsjö och Malå med 23,15 kr.

Borgensåtaganden minskar något

Kommunerna i Övre Norrland fortsatte under perioden att minska sina borgensåtaganden, dock i minskad omfattning jämfört med tidigare. Relateras borgensåtagandena till verksamhetens kostnader, redovisade kommunerna i gruppen ett genomsnittligt värde på 40% år 2003. Två år senare hade det sjunkit till 38%. En förklaring till detta är minskade borgensåtaganden för egnahem och småhus. På senare år har även försäljningar av bostadsbestånd och att några kommuner har övergått från borgen till internbanksförfarande spelat roll.

De kommuner i gruppen som under år 2005 hade beviljat mest i borgensåtaganden i relation till verksamhetens kostnader var Härnösand (103%), Berg (93%), Ånge (87%), och Östersund (76%). Lägst borgensåtagande hade beviljats av Sorsele (0%), Malå och Skellefteå (1%) samt Ragunda och Åre (2%).

De kommuner som, i relation till verksamhetens kostnader, minskade sina borgensåtaganden mest under perioden var Östersund med -16 procentenheter följt av Nordmaling och Överkalix med -15 procentenheter. Därefter följde Pajala med -12 procentenheter.

34 kommuner minskade under perioden sina borgensåtaganden (77%). Tre uppvisade oförändrad nivå och resterande sju kommuner ökade sina borgensåtaganden. Mest ökade Arjeplog, Arvidsjaur, Bräcke och Örnsköldsvik.

Förbättrad budgetföljsamhet

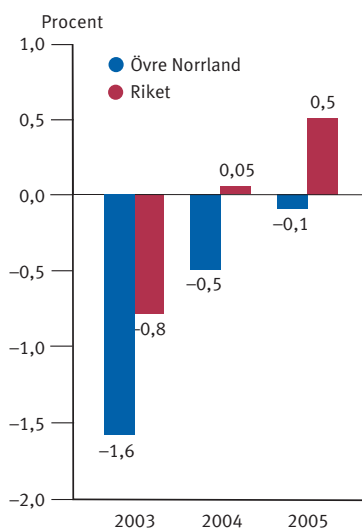
När det gäller budgetföljsamhet mäts den i modellen mot "resultat 1" eller resultatraden "verksamhetens nettokostnader". Meningen är att försöka fånga verksamhetens/nämndernas budgetföljsamhet exklusive finansiella poster. För att kunna göra jämförelser kommunerna emellan relateras budgetavvikelsen till verksamhetens kostnader.

När det gäller ovanstående budgetavvikelse på nämndnivå skedde en genomsnittlig förbättring från -1,6% till -0,1% mellan 2003 och 2005. Två kommuner hade under 2005 ingen budgetavvikelse, 19 kommuner uppvisade en positiv avvikelse och 23 kommuner redovisade en negativ budgetavvikelse när det gäller verksamhetens nettokostnader. Jämfört med 2003 var det en klar förbättring, då 34 kommuner hade negativa budgetavvikelser. Nämnderna i kommunerna har alltså överlag blivit bättre på att hålla tilldelad budget.

Sammanfattningsvis

Det genomsnittliga resultatet bland kommunerna i Övre Norrland förbättrades för tredje året i följd. En viktig förklaring till förbättringarna de senaste åren var skattehöjningar i ett antal kommuner och kanske, framför allt, ökade bidrag från staten. En annan viktig förklaringsfaktor var en mins-

Budgetföljsamhet 2003–2005

kade ökningstakt av verksamhetens kostnader.

Investeringsvolymen ökade under perioden, men trots detta ledde den positiva resultatförbättringen till att många kommuners finansiella handlingsutrymme förbättrades mellan 2003 och 2005.

En annan positiv trend var att budgetföljsamheten hos nämnderna förbättrades i merparten av kommunerna under perioden. Nämnderna i de enskilda kommunerna var överlag bättre på att hålla sina tilldelade kommunbidrag.

Soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt försvagades dock något under perioden, trots en hel del engångsintäkter i samband med försäljningar och bolagsbildningar. Detta är ett problem som bör uppmärksammas. Skuldbördan i form av icke finansierade pensionsförpliktelser får inte bli för tung för kommande generationer. Då kommer de att få använda en alltför stor andel av sin skatt till att finansiera vad tidigare generationer har konsumerat.

När det gäller resultatnivå och finansiellt handlingsutrymme på kort och lång sikt är skillnaderna dock stora mellan enskilda kommuner eller grupper av kommuner. Det finns få kommuner som har samma finansiella förutsättningar. Övre Norrland innehåller kommuner såsom Gällivare, Härjedalen, Luleå, Lycksele, Kiruna, Norrsjö, Vilhelmina, Åre, Östersund, Örnskölds-

vik och Övertorneå som uppvisar goda och/eller kontrollerade resultatnivåer i kombination med relativt god finansiell ställning.

Gruppen innehåller också ett antal kommuner som både har problem med svaga resultatnivåer och en svag finansiell ställning – i många fall kombinerat med en hög skattesats. Dessa är Bjurholm, Kramfors, Pajala, Sorsele och Överkalix.

En tredje grupp av kommuner är de som 2005 redovisade ett bra resultat, men har en svag finansiell ställning. I den gruppen kan inordnas Arjeplog, Bräcke, Ragunda, Vännäs och Älvsbyn.

En fjärde grupp som också bör nämnas är de kommuner som redovisade ett svagt resultat under 2005, men har en relativt god eller lite över genomsnittlig finansiell ställning. I denna grupp återfinns Piteå, Storuman och Sollefteå.

På nästa sida finns en tabell som försöker beskriva styrkor och svagheter hos de olika kommunerna utifrån perspektiven skattesats, resultatnivå samt kort- och långsiktigt finansiellt handlingsutrymme. Modellen är subjektiv, men bygger på de kriterier kring god ekonomisk hushållning som har redovisats i analysen ovan. Tabellen skall ses som en beskrivning av finansiella förutsättningar i grova drag. Graderingen är gjord utifrån 2005 års räkenskaper. Den är ett komplement till den finansiella profil som redovisas längre fram i rapporten.

Hur har din kommun utvecklats i förhållande till övriga kommuner?

I denna analys har en beskrivning gjorts av den genomsnittliga finansiella utvecklingen i Övre Norrlands kommuner under perioden 2003–2005. Spridningen mellan olika kommuner var dock mycket stor när det gäller samtliga analyserade nyckeltal. Det är därför intressant att studera var enskilda kommuner befinner sig i denna spridning. På sidorna 13–17 görs en analys av var din kommun befinner sig och hur den har utvecklats i förhållande till övriga kommuner i Övre Norrland. Vilka likheter och olikheter uppvisade din kommun i förhållande till övriga kommuner? Till grund för analysen ligger den finansiella profil som presenteras på sidorna 11–12.

Finansiella styrkor och svagheter hos kommunerna i Övre Norrland 2005

FINANSIELLA MÅTT	Starkt värde ¹	Varken starkt eller svagt ¹	Svagt värde ¹
<p>Skattesats 2005 För samtliga fyra nyckeltal i denna tabell gäller att ”ju högre upp i tabellen kommunen befinner sig desto starkare värde har kommunen på nyckeltalet”.</p> <p>Exempelvis: Övertorneå har den lägsta skatten bland de kommuner som ligger i kolumnen med starkt värde längst till vänster. Den placeras därför högst upp.</p> <p>Detta innebär att rangordningen när det gäller samtliga nyckeltal går från vänster till höger kolumnvis.</p>	<p>22,00 kr eller lägre Övertorneå Örnsköldsvik Jokkmokk</p>	<p>22,01 till 22,50 kr Piteå Arvidsjaur Boden Älvsbyn Arjeplog Haparanda Luleå Pajala Sundsvall Gällivare Kalix Timrå Östersund Robertsfors Skellefteå Storuman</p>	<p>22,00 kr eller högre Krokom Bräcke Åre Överkalix Umeå Nordmaling Härjedalen Kramfors Lycksele Berg Bjurholm Dorotea Sorsole Vilhelmina Vindeln Vännäs Åsele Kiruna Ånge Härnösand Strömsund Sollefteå Malå Norsjö Ragunda</p>
<p>Resultatnivå 2005 (Resultat före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens kostnader)</p>	<p>1,5% eller starkare Älvsbyn Arjeplog Härjedalen Övertorneå Härnösand Kiruna Vännäs Ragunda Dorotea Lycksele Åre Vilhelmina Krokom Norsjö Östersund Skellefteå Vindeln Örnsköldsvik Gällivare Kalix Nordmaling Luleå Berg Haparanda Strömsund Sundsvall</p>	<p>1,49% till 0,0% Umeå Timrå Åsele Jokkmokk Piteå Sollefteå Robertsfors Bjurholm Boden Pajala Malå Överkalix Kramfors</p>	<p>-0,1% eller svagare Sorsole Ånge Arvidsjaur Storuman Bräcke</p>

1) De olika värdena för de finansiella nyckeltalen är satta utifrån subjektiva värderingar. Detta är författarens egen bedömning av vad som bör anses som god ekonomisk hushållning för en kommun över en längre tid. Värderingar baserar sig dock till stor del på de genomsnittliga värden som finns i kommunsektorn i Sverige. En vägning av dessa har gjorts mot rådande teorier kring en organisations möjligheter till kort- och långsiktig överlevnadsförmåga.

FINANSIELLA MÅTT	Starkt värde¹	Varken starkt eller svagt¹	Svagt värde¹
Långsiktig resultatnivå 2003–2005 (Genomsnittligt resultat före extra-ordinära poster under de tre senaste åren/verksamhetens bruttokostnader)	1,5% eller starkare Härjedalen Vilhelmina Gällivare Övertorneå Arjeplog Krokomb Åre Östersund Kiruna Norsjö Vännäs Nordmaling	1,49% till 0,0% Bräcke Haparanda Vindeln Dorotea Härnösand Kramfors Strömsund Umeå Lycksele Berg Jokkmokk Luleå Piteå Örnköldsvik Åsele Överkalix Skellefteå Sundsvall Sollefteå	–0,1% eller svagare Älvsbyn Boden Timrå Kalix Pajala Arvidsjaur Malå Ånge Ragunda Robertsfors Storuman Sorsele Bjurholm
Kortsiktigt finansiellt handlingsutrymme (Kassalikviditet 2005)	75% eller högre Härjedalen Övertorneå Norsjö Vilhelmina Malå Lycksele Krokomb Vännäs Piteå Åre Gällivare Skellefteå Dorotea Kiruna Örnköldsvik Bräcke Nordmaling Pajala Storuman Åsele Berg Robertsfors Älvsbyn Vindeln Östersund Strömsund Boden	74,9% till 55% Haparanda Jokkmokk Kalix Överkalix Luleå Ånge Umeå Härnösand Sollefteå	54,9% eller lägre Sundsvall Arvidsjaur Sorsele Timrå Ragunda Arjeplog Kramfors Bjurholm

1) De olika värdena för de finansiella nyckeltalen är satta utifrån subjektiva värderingar. Detta är författarens egen bedömning av vad som bör anses som god ekonomisk hushållning för en kommun över en längre tid. Värderingar baserar sig dock till stor del på de genomsnittliga värden som finns i kommunsektorn i Sverige. En vägning av dessa har gjorts mot rådande teorier kring en organisations möjligheter till kort- och långsiktig överlevnadsförmåga.

FINANSIELLA MÅTT	Starkt värde¹	Varken starkt eller svagt¹	Svagt värde¹
Långsiktigt finansiellt handlingsutrymme (Soliditet inkl pensionsförpliktelser och särskild löneskatt 2005)	25% eller högre Piteå Vilhelmina Övertorneå Östersund Luleå Norsjö Härjedalen Arjeplog	24,99% till 0% Dorotea Skellefteå Örnsköldsvik Kalix Lycksele Boden Gällivare Umeå Storuman Åre Åsele Jokkmokk Berg Vindeln Sundsvall Malå Vännäs Kiruna Arvidsjaur	-0,1% eller svagare Ånge Nordmaling Sollefteå Härnösand Haparanda Bräcke Sorsele Älvsbyn Överkalix Pajala Strömsund Robertsfors Krokom Kramfors Bjurholm Timrå Ragunda

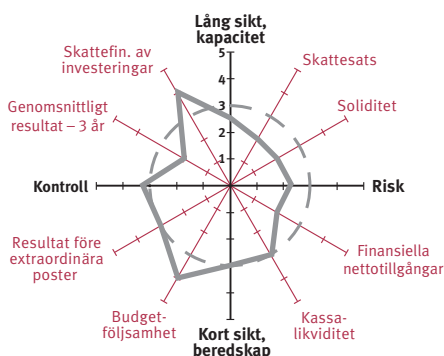
1) De olika värdena för de finansiella nyckeltalen är satta utifrån subjektiva värderingar. Detta är författarens egen bedömning av vad som bör anses som god ekonomisk hushållning för kommun över en längre tid. Värderingar baserar sig dock till stor del på de genomsnittliga värden som finns i kommunsektorn i Sverige. En vägning av dessa har gjorts mot rådande teorier kring en organisations möjligheter till kort- och långsiktig överlevnadsförmåga.

Finansiella nyckeltal, Övre Norrland 2003–2005

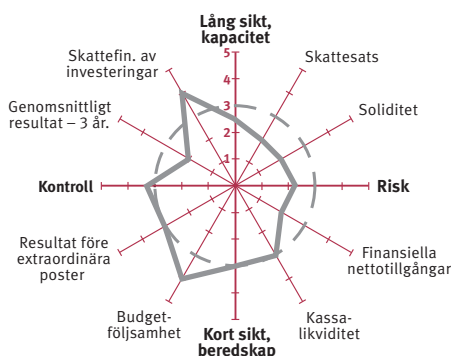
	2003	2004	2005
<i>Verksamheten/skatteintäkter + generella statsbidrag, %</i>	97,6	94,5	93,0
<i>Avskrivningar/skatteintäkter + generella statsbidrag, %</i>	5,3	5,0	4,9
<i>Finansnetto/skatteintäkter + generella statsbidrag, %</i>	0,4	0,3	0,1
Nettokostnader/skatteintäkter + generella statsbidrag, %	100,3	99,8	98,0
Skattefinansieringsgrad av nettoinvesteringarna, %	106	123	158
Nettoinvesteringar/verksamhetens nettokostnader, %	5	6	6
Resultat före extraordinära poster/verksamhetens kostnader, %	-0,2	0,2	1,7
Årets resultat/verksamhetens kostnader, %	-0,6	-0,3	1,3
Genomsnittligt resultat före extraordinära poster relaterat till verksamhetens kostnader under de tre senaste åren	0,0	0,2	0,6
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt, %	5	3	4
Primärkommunal skattesats, kr	22,53	22,59	22,59
Kassalikviditet, %	90	91	96
Finansiella nettotillgångar/verksamhetens kostnader, %	-15	-15	-13
Borgensåtagande/verksamhetens kostnader, %	40	39	38
Budgetavvikelse verks. nettokostnader/verks. kostnader, %	-1,6	-0,5	-0,1

Så tolkar du den finansiella profilen!

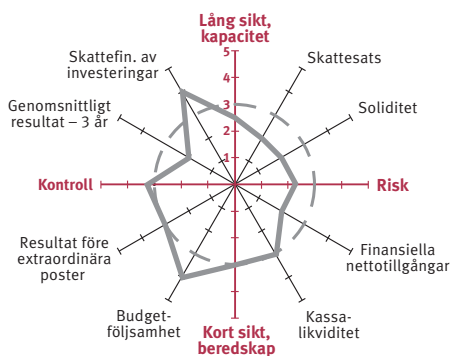
Den finansiella profil i form av ett sk spindeldiagram som används i denna rapport för att beskriva kommunens finansiella ställning, innehåller åtta olika nyckeltal och fyra viktiga finansiella perspektiv. Nedan görs en beskrivning av de olika delarna i profilen. De beskrivna delarna är markerade med rött. Profilen i exemplet är fingerad.

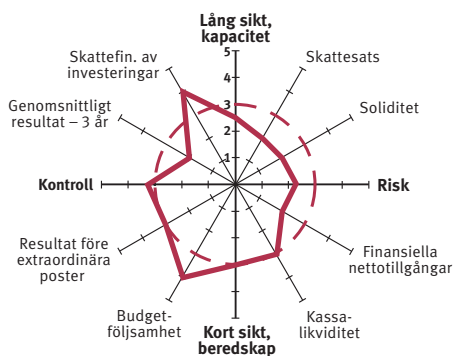
Åtta nyckeltal. Diagrammet innehåller åtta nyckeltal redovisade på åtta axlar. Nyckeltalen speglar olika dimensioner av den analyserade kommunens finansiella situation och utveckling. Vissa nyckeltal är relaterade till verksamhetens kostnader för att de skall kunna jämföras mellan olika kommuner. Nyckeltalen beskrivs på sidan 12.

Skalan. Diagrammet har skalan 1–5 enligt normalfördelningskurvan. Det finns 44 kommuner i gruppen Övre Norrland och poängen har fördelats enligt följande: De fem kommuner som har de starkaste observationerna/nyckeltalen har fått en femma (11%), de tio kommunerna därefter har fått en fyra (22%). De fjorton kommuner som ligger i mitten har fått en trea (34%). Påföljande tio kommuner har fått en tvåa (22%) och de fem svagaste kommunerna har följaktligen fått en etta (11%).

Fyra axlar/perspektiv. Diagrammet innehåller fyra axlar som ska ge en samlad bedömning av fyra viktiga finansiella perspektiv. Varje perspektiv/axel är summan av de fyra nyckeltal som ligger närmast intill axeln. Samtliga fyra nyckeltal väger lika tungt i bedömningen. Exempelvis är *Risk* summan av nyckeltalen primärkommunal skatt, soliditet, finansiella nettotillgångar och kassa-likviditet.

Poäng och genomsnitt. Den heldragna linjen visar de olika poäng som den analyserade kommunen har fått för varje enskilt nyckeltal resp. för de fyra sammanvägda axlarna. Den streckade ringen i mitten visar trean i den analyserade gruppen. Ligger kommunen utanför den streckade ringen har den ett starkare värde än genomsnittet i gruppen och omvänt. Den heldragna linjen redovisar den finansiella profilen för den analyserade kommunen.

Förklaringar av de fyra perspektiven och de finansiella nyckeltalen

De fyra perspektiven

Den finansiella profilen som redovisas i denna rapport innehåller fyra perspektiv som är viktiga ur ett övergripande finansiellt perspektiv. Dessa fyra är: Kontrollen över finansiella utvecklingen, långsiktig betalningsberedskap, kortsiktig betalningsberedskap och riskförhållande. Varje aspekt mäts via de fyra närmaste liggande nyckeltal i profilen. Detta innebär att varje nyckeltal i den finansiella profilen ingår i två perspektiv.

Långsiktig handlingsberedskap – Det första perspektivet handlar om att redovisa vilken finansiell motståndskraft kommunen har på lång sikt i förhållande till övriga kommuner i grupperna. Alla perspektiv i profilen är relaterade till hur kommunen befinner sig i förhållande övriga kommuner i grupperna. I perspektivet ingår nyckeltalen skattesats, soliditet, skattefinansieringsgraden av investeringarna och ”genomsnittligt resultat under de tre senaste åren”.

Kortsiktig handlingsberedskap – Det andra perspektivet redovisar vilken finansiell motståndskraft kommunen har på kort sikt. Det närmaste 1–2 åren fokuseras. I perspektivet ingår nyckeltalen finansiella nettotillgångar, kassalikviditet, budgetföljsamhet och resultat före extraordinära poster.

Riskförhållande – Med tredje perspektivet risk avses hur kommunen är exponerad finansiellt. En god ekonomisk hushållning innefattar att kommunen i kort- och medellångt perspektiv inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella problem. I perspektivet ingår nyckeltalen skattesats, soliditet, finansiella nettotillgångar och kassalikviditet.

Kontroll över det finansiella utvecklingen – med det fjärde perspektivet kontroll avses avslutningsvis hur kommunen klarar av att kontrollera sitt finansiella resultat. I perspektivet ingår

nyckeltalen budgetföljsamhet, resultat före extraordinära poster, skattefinansieringsgraden av investeringarna och ”genomsnittligt resultat under de tre senaste åren”.

Finansiella nyckeltal

Här följer beskrivningar av de i texten och profilerna förekommande finansiella nyckeltalen.

Borgensåtagande – redovisar de borgensåtaganden som kommunen redovisar inom linjen. Borgensåtagandena divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna ske mellan de analyserade kommunerna. Borgensåtagandena ingår inte i den finansiella profilen.

Budgetföljsamhet – avvikelser mellan budgeterat verksamhetens nettokostnader och redovisat verksamhetens nettokostnader. Avvikelsen divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna ske mellan de analyserade kommunerna. För att erhålla högsta betyg i profilen, skall budgetavvikelsen vara så liten som möjligt.

Finansiella nettotillgångar – omfattar alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknas omsätta på tio års sikt (omsättnings-tillgångar + långfristiga fordringar + långfristiga placeringar – kortfristiga och långfristiga skulder). Måttet divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna ske mellan de analyserade kommunerna. Måttet speglar en tidsrymd som ligger någonstans mellan likviditetsmätten och soliditeten. Man skulle kunna uttrycka det som ”medellång betalningsberedskap”.

Kassalikviditet – ett mått på hur god kommunens kortsiktiga betalningsberedskap är. Måttet räknas fram genom att likvida medel och kortfristiga fordringar divideras med kortfristiga skulder.

Nettokostnadsandelen – visar hur stor andel av skatteintäkterna och de generella statsbidragen som har gått åt till att finansiera verksamhetens nettokostnader inklusive avskrivningar och finansnetto. 100% innebär att skatteintäkter och generella statsbidrag precis täcker den löpande driften.

Investeringsvolym – Årets nettoinvesteringar har ställts i förhållande till verksamhetens nettokostnader för att det skall gå att jämföra kommunerna emellan.

Resultat före extraordinära poster – summan av kommunens samtliga intäkter och kostnader under året exklusive extraordinära poster (poster av engångskaraktär som uppgår till väsentligt belopp och inte har med den ordinarie verksamheten att göra). Resultatet har dividerats med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna göras mellan de analyserade kommunerna.

Genomsnittligt resultat före extraordinära poster under de tre senaste åren – beskriver kommunens genomsnittliga resultat före extraordinära poster under de tre senaste åren. Resultatet har dividerats med verksamhetens kostnader för att jämförelser mellan de analyserade kommunerna ska kunna göras.

Skattefinansieringsgrad – beskriver hur stor andel av årets nettoinvesteringar som kommunen kan finansiera med egna medel i form av återstående skatteintäkter. Egna medel räknas fram genom att resultatet före extraordinära poster tillförs årets avskrivningar. Kallas ibland självfinansieringsgrad.

Soliditet – eget kapital i förhållande till totala tillgångar. Beskriver hur kommunens långsiktiga betalningsstyrka utvecklas. Ju högre soliditet desto större finansiellt handlingsutrymme.

Finansiella profiler för Piteå kommun 2003–2005

Syftet med den här analysen är att redovisa var Piteå kommun befinner sig finansiellt och hur kommunen har utvecklats under 2003–2005 i förhållande till övriga kommuner i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län (totalt 44 stycken). I denna analys benämns gruppen som kommunerna i "Övre Norrland". Analysen görs i form av en speciellt framtagen finansiell profil, vars uppgift är att spegla starka och svaga sidor hos den granskade kommunen i förhållande till länens övriga kommuner.

Vad är den finansiella profilen?

Utgångspunkten för analysen som presenteras på de följande sidorna är de finansiella profiler i form av polärtdiagram som redovisas i mittspalten på denna sida. Polärtdiagrammen innehåller dels åtta finansiella nyckeltal, dels fyra perspektiv som är viktiga när en kommuns ekonomi analyseras. De fyra perspektiven är långsiktig handlingsberedskap, kortsiktig handlingsberedskap, riskförhållande samt kontroll över den finansiella utvecklingen.

Genom att ta fram tre finansiella profiler för Piteå för 2003–2005 kan man på ett översiktligt sätt fastställa vilken finansiell utveckling och ställning kommunen haft i förhållande till övriga kommuner i gruppen. Den finansiella profilen är relativ, vilket innebär att om kommunen redovisar en 5:a i profilen, har man visserligen det starkaste värdet för nyckeltalet i det granskade gruppen, men värdet kan behöva förbättras för att nå t ex god ekonomisk hushållning. I allmänhet är det dock så att om kommunen får en 4:a eller en 5:a för ett nyckeltal i den finansiella profilen är nyckeltalets värde oftast mer än tillfredsställande.

Inledningsvis i denna analys belyses hur de åtta nyckeltal som ingår i den finansiella profilen har utvecklats över tid både för Piteå och för genomsnittet i gruppen. Därefter följer en kortfattad analys av hur de fyra perspektiven i profilen har förändrats för kommunen mellan 2003 och 2005. Till sist ges en avslutande kommentar till

Piteås finansiella ställning och utveckling de senaste tre åren.

Utvecklingen av några finansiella nyckeltal under perioden 2003–2005

Nettokostnadsandel

En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är att balansen mellan löpande intäkter och kostnader är god. Ett mått på denna balans är nettokostnadsandelen, som innebär att samtliga löpande kostnader inklusive finansnetto relateras till kommunens skatteintäkter. Redovisas en nettokostnadsandel under 100%, har kommunen en positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter. När kommunen en nettokostnadsandel på 98% eller lägre över en längre tidsperiod brukar detta betraktas som god ekonomisk hushållning.

När Piteås nettokostnadsandel för 2005 analyseras, framgår det att nettot av verksamhetens intäkter och kostnader tog i anspråk 95,0% (96,0 = 2004 års nivå) av skatteintäkterna. Vidare tog avskrivningarna i anspråk 4,7% (4,8) och finansnettot -0,8% (-0,9). Detta innebär att kommunens nettokostnader sammanlagt tog i anspråk 98,9% (100,0) av skatteintäkterna. Kommunens resultat för 2005 låg alltså över de 98% som generellt betraktas som god ekonomisk hushållning.

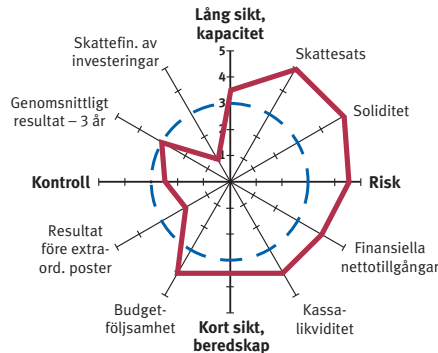
* Minustecken innebär att kommunen har ett positivt finansnetto som tillför medel till kommunen.

Jämfört med 2004 förbättrades nettokostnadsandelen med 1,1 procentenheter. Förklaringen till detta var främst att skatteintäkterna och bidrag från staten ökade snabbare än kostnaderna för den löpande driftsverksamheten. Den genomsnittliga förbättringen bland kommunerna i Övre Norrland mellan 2004 och 2005 uppgick till 1,8 procentenheter.

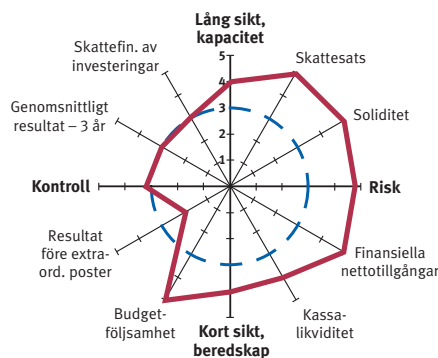
Resultat före extraordinära poster

Ett annat mått på balansen mellan de löpande intäkterna och kostnaderna är resultat före extraordinära poster. Detta resultat innehåller alla kommunens löp-

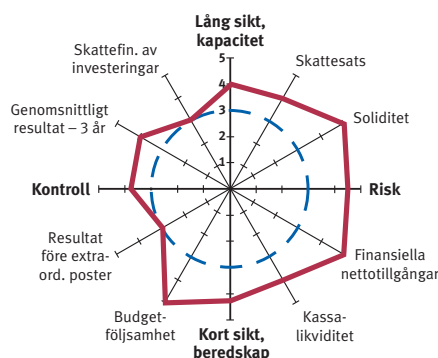
Piteå kommun 2005

Piteå kommun 2004

Piteå kommun 2003

ande kostnader och intäkter och bör i förhållande till verksamhetens kostnader ligga runt 1,5–2% över en längre tidsperiod. Detta för att kommunen skall kunna bibehålla sin kort- och långsiktiga handlingsberedskap.

När det gäller resultat före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens kostnader, redovisade Piteå ett förbättrat resultat under perioden. Kommunen gick från 0,4% till 0,9% mellan 2003 och 2005. Motsvarande genomsnittliga förändring för kommunerna i Övre Norrland var en förbättring från –0,2% till 1,7%.

Piteå hade alltså mellan 2003–2005 en svagare resultatutveckling än genomsnittet bland kommunerna i gruppen, en förbättring med 0,5 procentenheter kontra gruppens genomsnittliga förbättring med 1,9 procentenheter. Kommunen redovisade dock under 2005 det 14:e svagaste resultat i gruppen. Detta innebar en 2:a i den finansiella profilen, vilket var samma som under 2004. Under 2003 fick kommunen en 3:a i profilen.

Nettoinvesteringar

Med nettoinvesteringar avses investeringsutgifter med avdrag för eventuella investeringsinkomster. I nettoinvesteringar räknas inga försäljningsinkomster in. För att nettoinvesteringarna skall bli jämförbara mellan kommunerna har de relaterats till verksamhetens nettokostnader.

Relateras Piteås nettoinvesteringar till verksamhetens nettokostnader, framgår det att kommunen sammanlagt under 2003–2005 hade en total investeringsvolym som var klart högre än genomsnittet bland övriga kommuner i Övre Norrland. I genomsnitt investerade Piteå för 7% av sina nettokostnader per år under perioden, medan motsvarande genomsnittliga värde för gruppen uppgick till drygt 5% per år.

Skattefinansieringsgrad av investeringarna

När den löpande driften har finansierats, bör en så stor andel av skatteintäkterna återstå att större delen av investeringarna

kan finansieras med skatteintäkter. Detta benämns skattefinansieringsgrad av investeringarna och 100% innebär att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som genomförts under året. Sker detta, kommer kommunen att stärka sitt finansiella handlingsutrymme.

Piteås skattefinansieringsgrad av årets nettoinvesteringar förbättrades mellan 2003 och 2004 från 85% till 94%. Orsaken till detta var enbart nettoinvesteringarna, som minskade från 97 till 76 mkr, eftersom resultatet försvagades från 6,9 till 0,2 mkr.

År 2005 försvagades skattefinansieringsgraden till 65%. Det berodde endast på att nettoinvesteringarna ökade till 137 mkr, eftersom resultatet förbättrades till 17,2 mkr.

För gruppens kommuner i genomsnitt uppgick skattefinansieringsgraden av årets investeringar till 106%, 123% samt 158% under den aktuella perioden. I jämförelse med gruppens snitt var Piteås skattefinansieringsgrad svagare under perioden. Förklaringen till detta var ett svagare resultat, men framför allt en högre investeringsvolym än genomsnittet i gruppen.

Vad gäller skattefinansieringsgraden av investeringar, försvagades poängen för Piteå i den finansiella profilen under perioden från en 3:a till en 1:a.

Soliditet inkl. pensionsavsättningar och löneskatt inom linjen

Soliditet är ett mått på kommunens långsiktiga handlingsberedskap. Piteå hade 2005 en soliditet som var klart starkare än snittet i gruppen. Soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser och särskild löneskatt uppgick till 46% jämfört med genomsnittliga 4%.

Utvecklingsmässigt, uppvisade Piteå under perioden samma trend som genomsnittet bland kommunerna i gruppen. Kommunen redovisade en försvagad soliditetsnivå från 47% till 46%. Den genomsnittliga soliditeten i gruppen sjönk också med en procentenhet från 5% till 4%.

Piteå hade den starkaste soliditeten i gruppen under 2005. Detta innebar en 5:a i den finansiella profilen, vilket var samma som under 2003 och 2004.

Finansiella nettotillgångar

I måttet finansiella nettotillgångar ingår alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknas omsätta på 10–20 års sikt, nämligen långfristiga fordringar och placeringar, omsättningstillgångar samt kort- och långfristiga skulder. Nettot av dessa relateras sedan till verksamhetens kostnader för att det skall bli jämförbart kommunerna emellan. Måttet är intressant, eftersom det speglar den finansiella handlingsberedskap som ligger någonstans mellan de kortsiktiga likviditetsmåten och det långsiktiga soliditetsmålet.

Piteå försvagade under perioden sina finansiella nettotillgångar från 14% till 13% på grund av att kommunen var tvungna att finansiera delar av investeringsvolymen med likvida medel. Ett värde på 13% innebär dock att kommunens långfristiga fordringar och omsättningstillgångar överstiger kommunens skulder. Jämfört med genomsnittet i gruppen har Piteå starkare finansiella nettotillgångar. De genomsnittliga finansiella nettotillgångarna för gruppen uppgick 2005 till –13%. Detta innebar att kommunen fick en stark 4:a i den finansiella profilen under 2005. Detta var en försvagning jämfört med 2004 och 2003, då kommunen fick en svag 5:a.

De finansiella nettotillgångarna i gruppen förbättrades något under perioden. De gick från –15% till –13%. Den viktigaste förklaringen till detta var en genomsnittlig skattefinansieringsgrad av investeringarna på ca 125%, vilket innebar att en del av kommunernas skatteintäkter kunde användas till att amortera av skulder och/eller stärka likviditeten med.

Kassalikviditet

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga handlingsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller för-

bättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

År 2003 uppgick Piteås kassalikviditet till 127%. Under 2004 förbättrades den till 131%, för att år 2005 försvagas till 121%. Förklaringen till försvagningen var att kommunen under perioden fick finansiera viss del av investeringsvolymen med likvida medel.

Den genomsnittliga kassalikviditeten bland kommunerna i gruppen uppgick de aktuella åren till 90%, 91% samt 96%. Detta skall ställas mot Piteås siffror på 127%, 131% och 121% under perioden. Likviditeten i Piteå utvecklades följaktligen något svagare än bland genomsnittet i kommunerna i gruppen.

Piteås likviditetsutveckling och likviditetsnivå innebar dock att kommunen i den finansiella profilen under hela perioden låg på en 4:a.

Skattesats

Ett intressant nyckeltal när en kommuns kapacitet eller potential analyseras är hur hög eller låg skattesats kommunen har i förhållande till kommunerna i gruppen. En låg skattesats utgör normalt en potential att kunna förbättra kommunens resultat via skattehöjning. Det skall dock poängteras att eftersom fyra olika läns kommuner jämförs i denna analys, påverkas den kommunala skattesatsen av hur kommunerna i de olika länen har skatteväxlat med landstingen.

Under 2005 hade Piteå en kommunal skattesats på 22,03 kr. Denna nivå var 56 öre lägre än genomsnittet bland Övre Norrlands kommuner, som uppgick till 22,59 kr.

Piteå hade under 2005 den fjärde lägsta skatten i gruppen. Detta innebar att kommunen fick en 5:a i den finansiella profilen, vilket var detsamma som under 2004, men en förbättring jämfört med 2003.

Den genomsnittliga skattesatsen i gruppen förändrades under 2003–2005 från 22,53 kr till 22,59 kr på grund av skatte-

höjningar i sex kommuner. Fem kommuner höjde skatten under 2004. Under 2005 höjde en kommun skatten, medan en sänkte den.

Budgetföljsamhet

Budgetföljsamheten är ett mått på kommunens finansiella kontroll. Budgetavvikelsen bör ligga så nära noll som möjligt. Den mäts i denna rapport mot resultat 1 eller verksamhetens nettokostnader. Avvikelsen ställs sedan i relation till verksamhetens kostnader för att det skall gå att jämföra kommunerna.

För Piteå uppgick detta mått år 2005 till 0,7%, vilket var ungefär samma som 2004, då avvikelsen var 0,3%. Under 2003 redovisades en avvikelse på 0,3%. För gruppens kommuner i genomsnitt uppgick budgetavvikelsen relaterad till verksamhetens kostnader till -1,6% under 2003, -0,5% under 2004 samt -0,1% under 2005, det vill säga den genomsnittliga budgetföljsamheten i gruppen har tenderat att bli starkare under de senaste åren.

Piteå visar en god budgetföljsamhet under hela perioden. Poängen för budgetföljsamhet försvagades dock under perioden, eftersom den positiva utvecklingen av följsamheten var något svagare i Piteå än snittet i gruppen. Detta innebar att kommunen gick från en 5:a till en 4:a. Kommunen har dock en god budgetföljsamhet. Problemet är att avvikelsen under perioden har blivit större, dock i en mer positiv riktning.

Borgensåtagande

Borgensåtagande är en viktig del som bör vägas in när kommunens riskförhållande studeras. Nyckeltalet ingår dock inte i den finansiella profilen. Piteå hade mellan 2003 och 2005 beviljat högre borgensåtaganden än genomsnittet bland kommunerna i Övre Norrland. Relateras borgensåtagandena till verksamhetens kostnader, redovisade Piteå år 2005 ett värde på 69%, medan genomsnittet i gruppen låg på 38%. Under 2003 uppgick detta mått i gruppen till 40%, vilket innebar att de

genomsnittliga beviljade borgensåtagandena i gruppen minskade marginellt under perioden. Piteå uppvisade samma trend som gruppen. Där minskade borgensåtagandena med 4 procentenheter från 73% till 69%.

De fyra finansiella perspektiven

Piteå försvagade i den finansiella profilen mellan 2003 och 2005 tre av fyra perspektiv, nämligen kontroll och kort- och långsiktig handlingsberedskap. Det fjärde perspektivet, riskförhållande, uppvisade oförändrad poäng.

Kontrollperspektivet försvagades mellan 2003 och 2005 från 3,75 till 2,5 poäng. Alla nyckeltal i perspektivet försvagades under perioden. Budgetföljsamheten från en 5:a till en 4:a och resultat före extraordinära poster från en 3:a till en 2:a. Genomsnittligt resultat under de tre senaste åren föll från en 4:a till en 3:a och skattefinansieringsgraden av investeringar försvagades från en 3:a till en 1:a.

Den långsiktiga handlingsberedskapen

försvagades från 4,0 till 3,5 poäng under perioden. Förklaringen till detta var att poängen för genomsnittligt resultat under de tre senaste åren föll från en 4:a till en 3:a och skattefinansieringsgraden av investeringar från en 3:a till en 1:a. Mot detta skall ställas att skattesatsen förbättrades från en 4:a till en 5:a. Det fjärde nyckeltalet, soliditet, låg på 5 poäng under hela tiden.

Poängen för **riskförhållande** förblev oförändrad. Den uppgick till mycket starka 4,5 poäng både 2003 och 2005. Poängen för två nyckeltal förändrades under perioden. Skattesatsen stärktes från en 4:a till en 5:a, medan finansiella nettotillgångar föll från en 5:a till 4:a. Det två övriga nyckeltalen, soliditet (5:a) och kassalikviditet (4:a), uppvisade oförändrade poäng under perioden.

För det avslutande fjärde perspektivet, **kortsiktig handlingsberedskap**, försvagades poängen mellan 2003 och 2005. Den

föll från 4,25 till 3,5 poäng. Inom perspektivet försvagades poängen för budgetföljsamhet, resultat före extraordinära poster och finansiella nettotillgångar, medan poängen för kassalikviditet förblev oförändrad

Avslutande kommentar

Under perioden utvecklades Piteå resultatmässigt något svagare än genomsnittet bland kommunerna i Övre Norrland. Detta

syns tydligt i den finansiella profilen, då kontrollperspektivet mellan 2003 och 2005 går från 3,75 till 2,5 poäng. Piteå tillhör dock de kommuner i gruppen Övre Norrland som har de starkaste finansiella förutsättningarna. Därför kan kommunen ligga på ett resultat runt noll ett antal år, men på längre sikt för att trygga inför framtiden, bör resultatet stärkas minst med någon procentenhet.

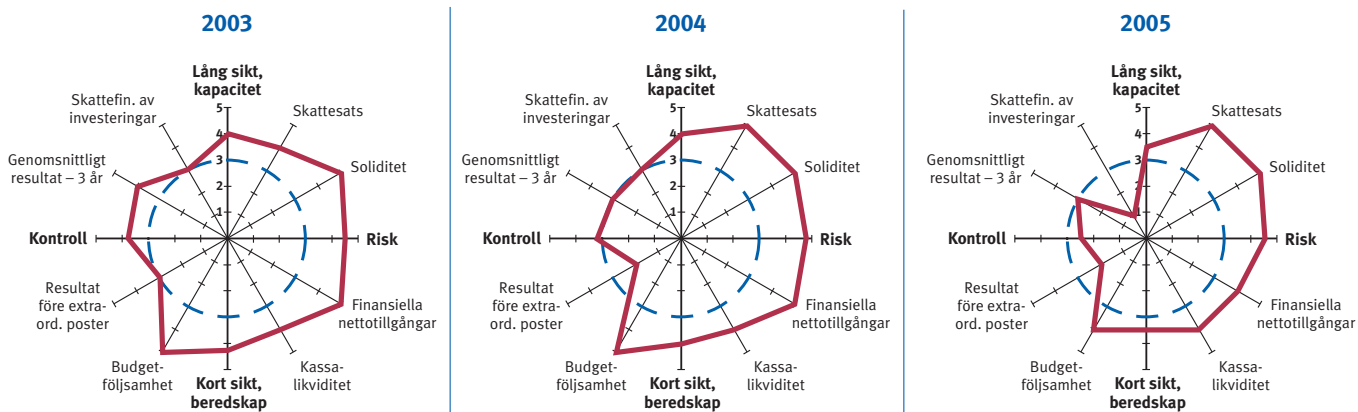
Det nuvarande finansiella läget ger alltså Piteå mycket goda förutsättningar att klara sig igenom kommande lågkonjunkturer utan alltför drastiska ingrepp i den kommunala verksamheten. Detta förutsätter dock en fortsatt god ekonomistyrning med sikte på att även resultatmässigt nå god ekonomisk hushållning inom ett par år.

Finansiella nyckeltal

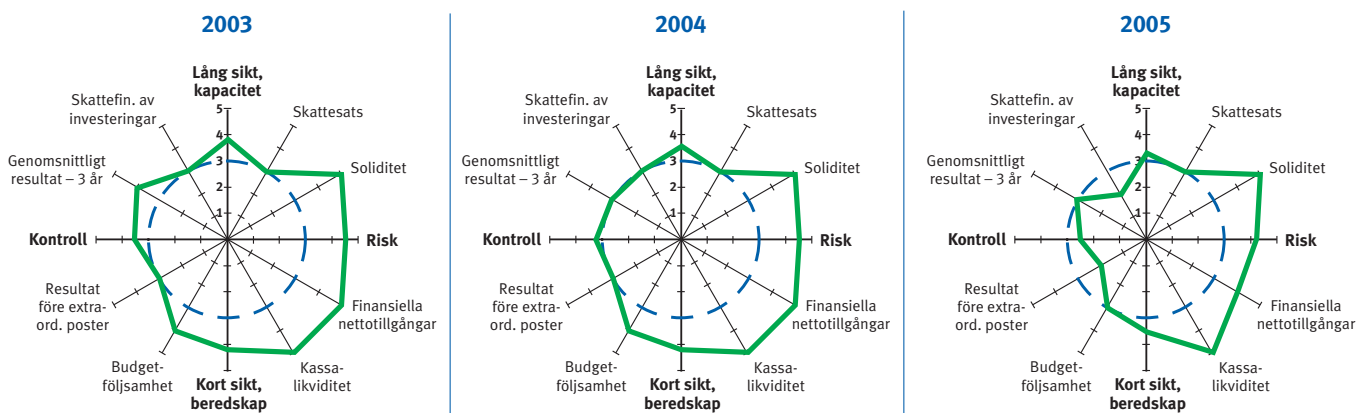
	2003		2004		2005	
	Övre Norrland	Piteå kommun	Övre Norrland	Piteå kommun	Övre Norrland	Piteå kommun
<i>Verksamheten/skatteintäkter + generella statsbidrag, %</i>	97,6	95,3	94,5	96,0	93,0	95,0
<i>Avskrivningar/skatteintäkter + generella statsbidrag, %</i>	5,3	5,2	5,0	4,8	4,9	4,7
<i>Finansnetto/skatteintäkter + generella statsbidrag, %</i>	0,4	-0,9	0,3	-0,9	0,1	-0,8
Nettokostnader/skatteintäkter + generella statsbidrag, %	100,3	99,5	99,8	100,0	98,0	98,9
Skattefinansieringsgrad av nettoinvesteringarna, %	106	85	123	95	158	65
Nettoinvesteringar/verksamhetens nettokostnader, %	5	7	6	5	6	9
Resultat före extraordinära poster/verksamhetens kostnader, %	-0,2	0,4	0,2	0,0	1,7	0,9
Årets resultat/verksamhetens kostnader, %	-0,6	0,4	-0,3	0,0	1,3	0,9
Genomsnittligt resultat före extraordinära poster relaterat till verksamhetens kostnader under de tre senaste åren	0,0	1,2	0,2	0,5	0,6	0,4
Soliditet inkl. hela pensionsskulden och löneskatt, %	5	47	3	46	4	46
Primärkommunal skattesats, kr	22,53	22,03	22,59	22,03	22,59	22,03
Kassalikviditet, %	90	127	91	131	96	121
Finansiella nettotillgångar/verksamhetens kostnader, %	-15	14	-15	16	-13	13
Borgensåtagande/verksamhetens kostnader, %	40	73	39	74	38	69
Budgetavvikelse verks. nettokostnader/verks. kostnader, %	-1,6	0,3	-0,5	0,3	-0,1	0,7

Finansiella profiler för Piteå kommun . . .

. . . i förhållande till Övre Norrland

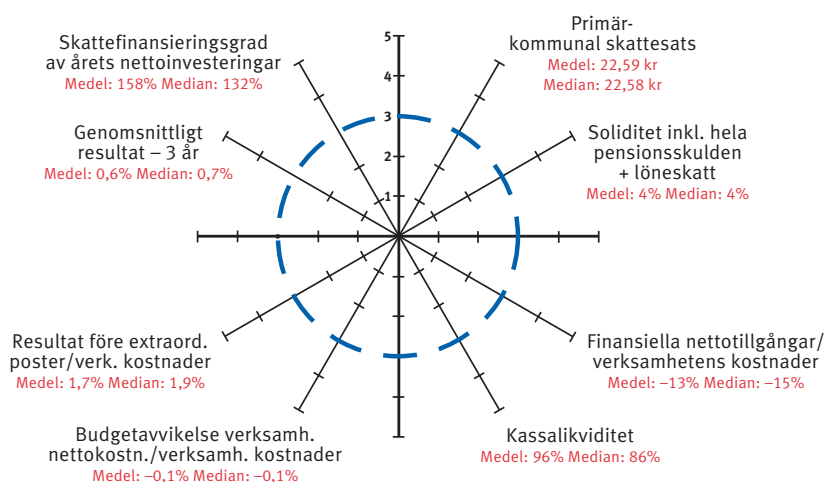
. . . i förhållande till riket

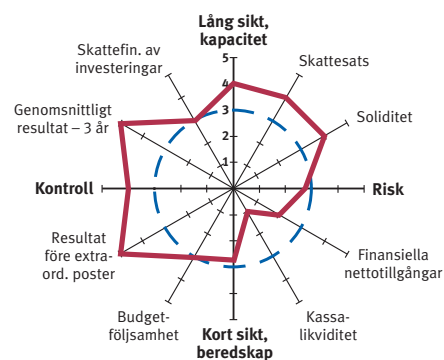
44 finansiella profiler

– Kommunerna i Övre Norrland 2005

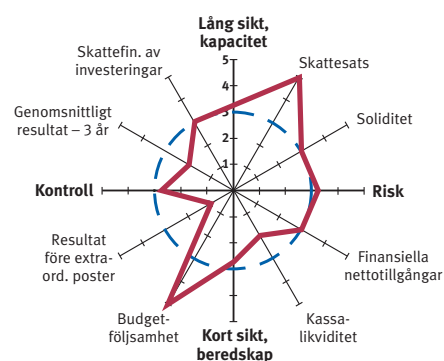
Medel- och medianvärden i profilen 2005

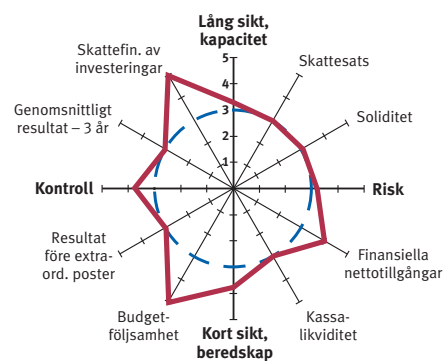
Arjeplog

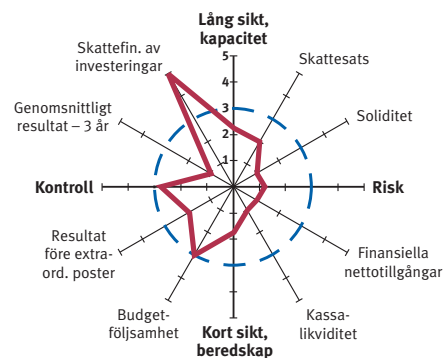
Arvidsjaur

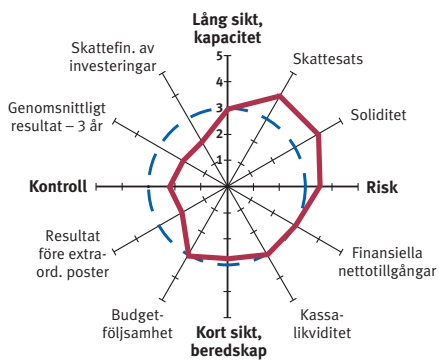
Berg

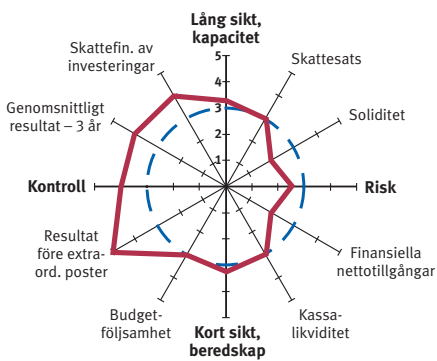
Bjurholm

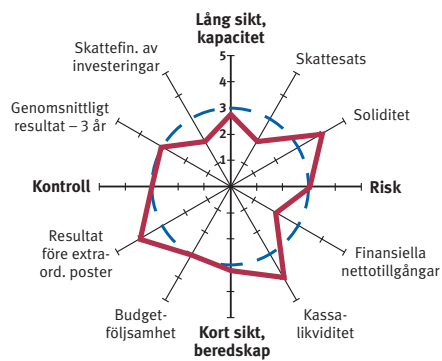
Boden

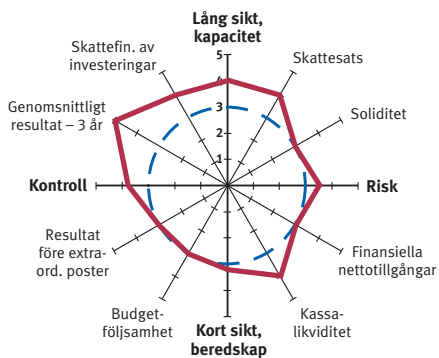
Bräcke

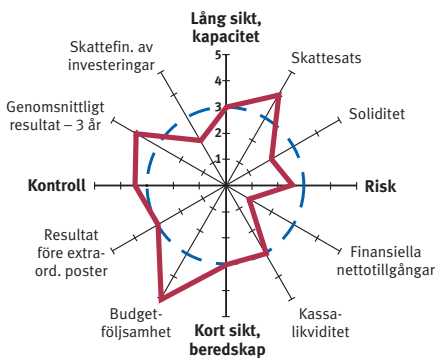
Dorotea

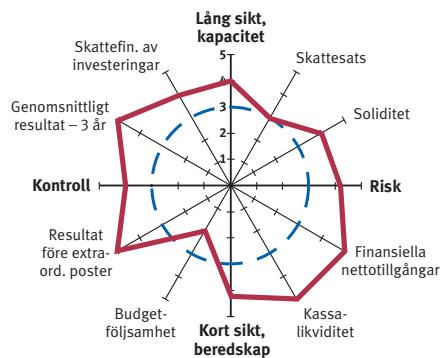
Gällivare

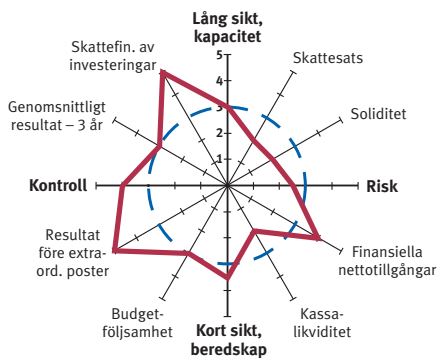
Haparanda

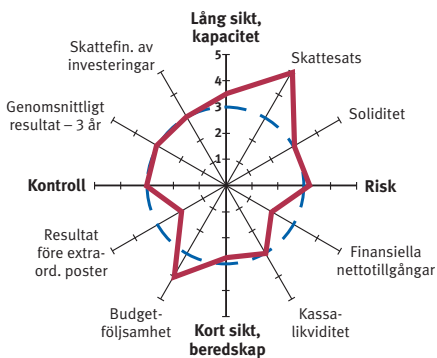
Härjedalen

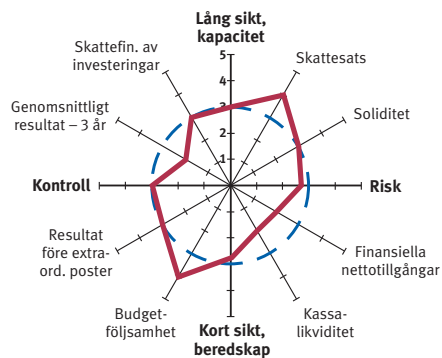
Härnösand

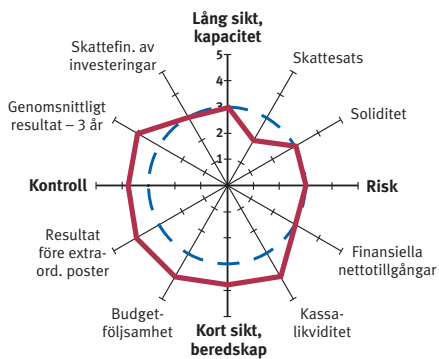
Jokkmokk

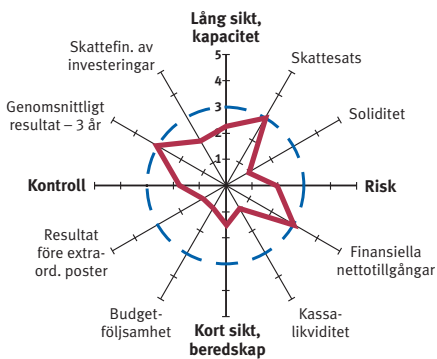
Kalix

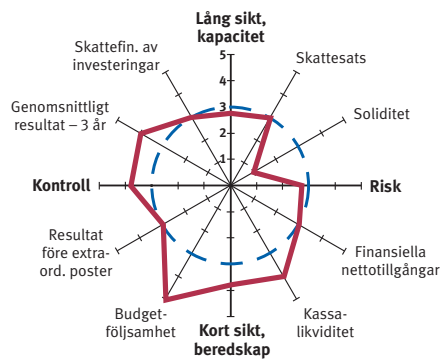
Kiruna

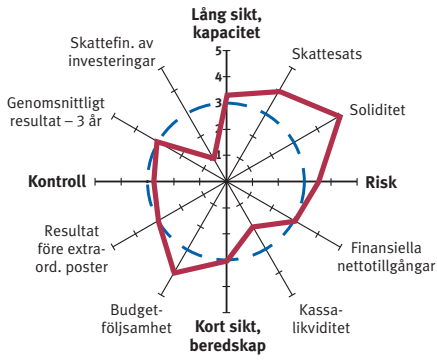
Kramfors

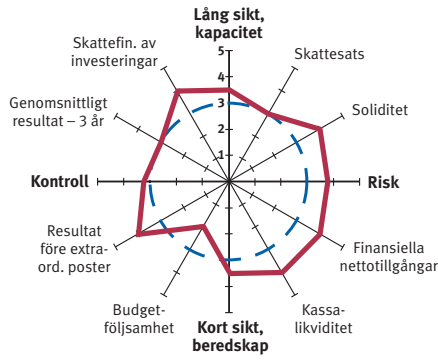
Krokoms

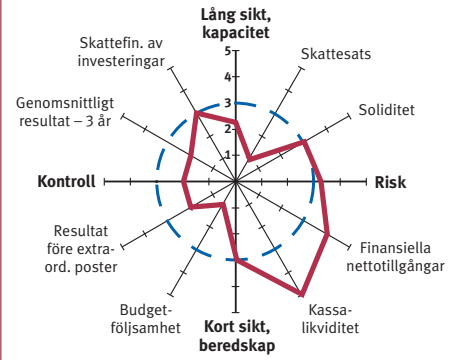
Luleå

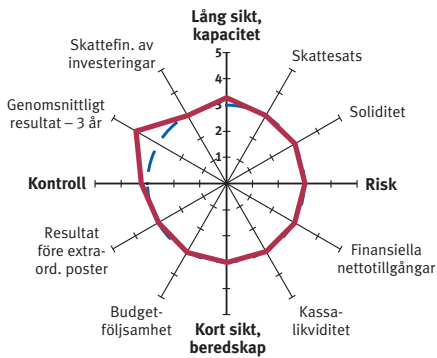
Lycksele

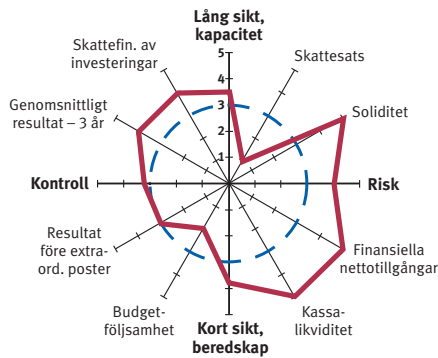
Malå

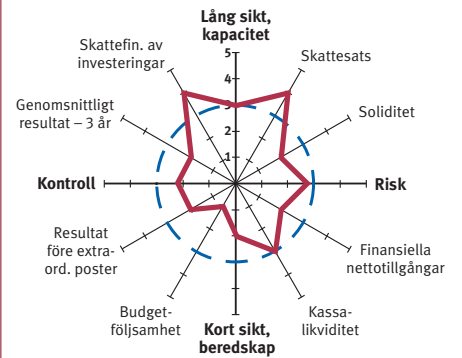
Nordmaling

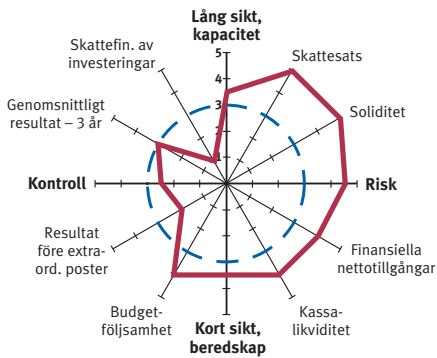
Norsjö

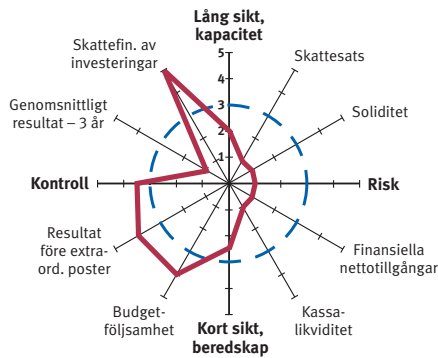
Pajala

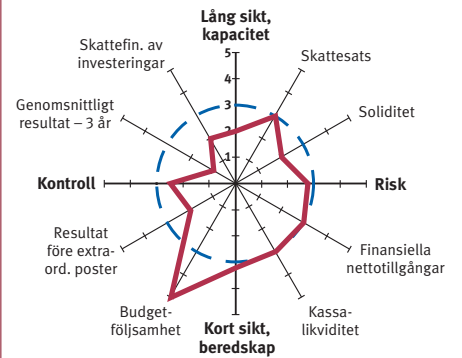
Piteå

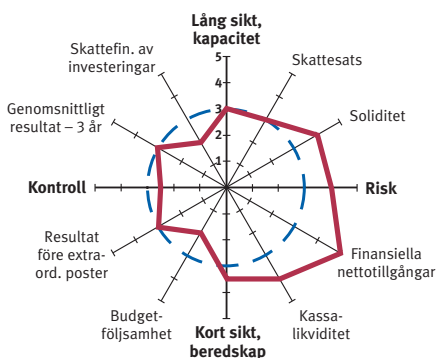
Ragunda

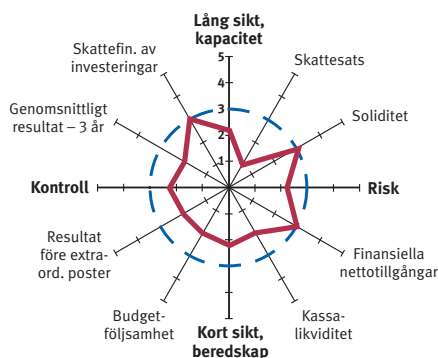
Robertsfors

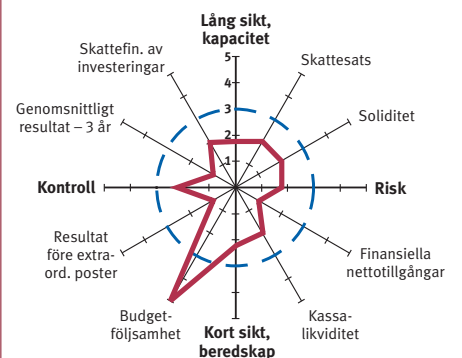
Skellefteå

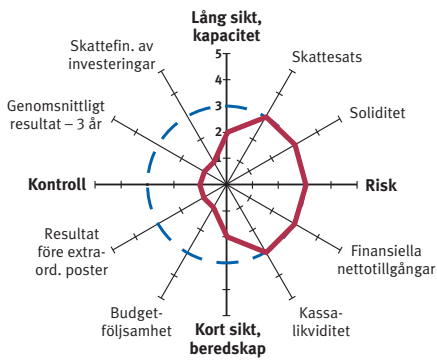
Sollefteå

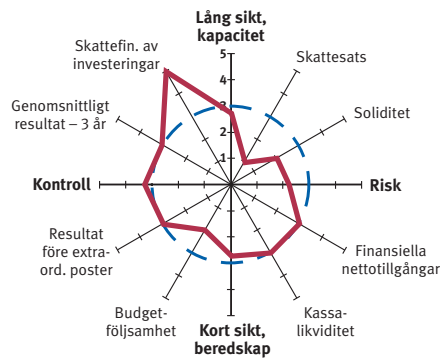
Sorsele

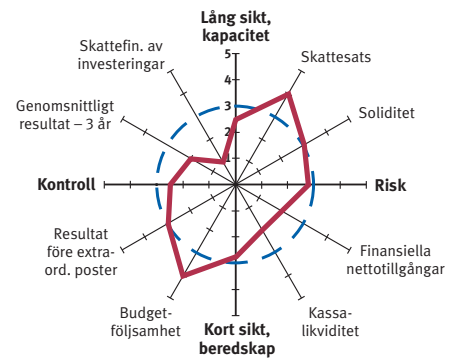
Storuman

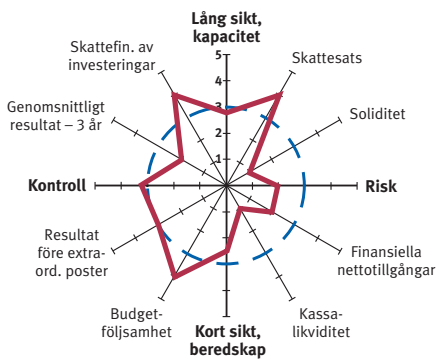
Strömsund

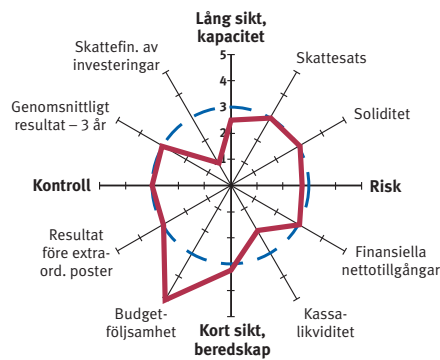
Sundsvall

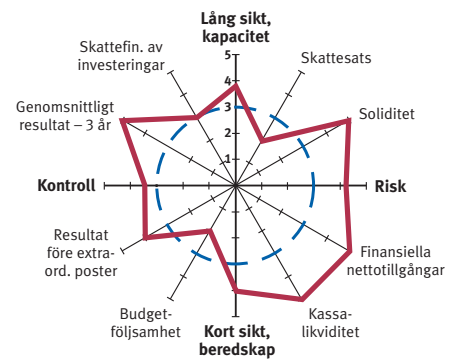
Timrå

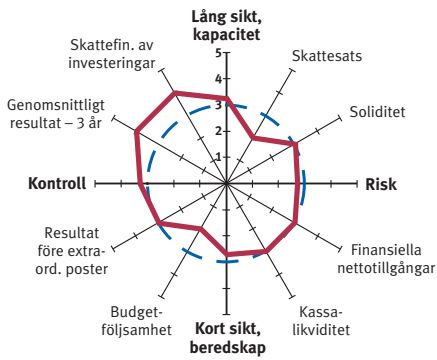
Umeå

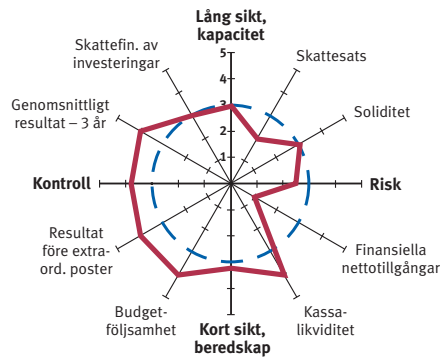
Vilhelmina

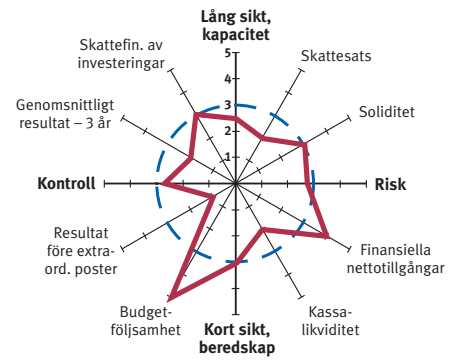
Vindeln

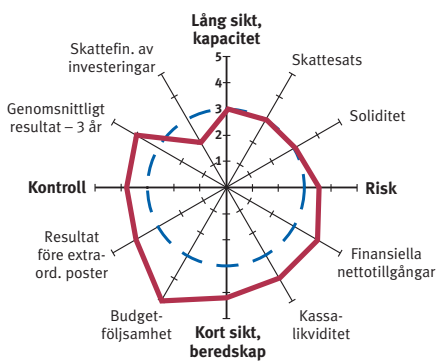
Vännäs

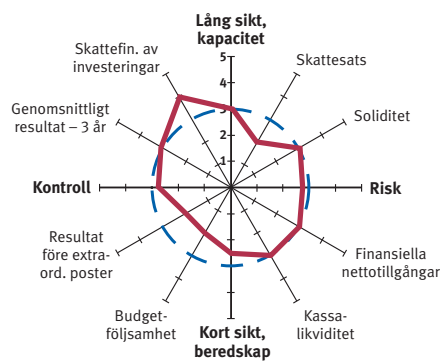
Ånge

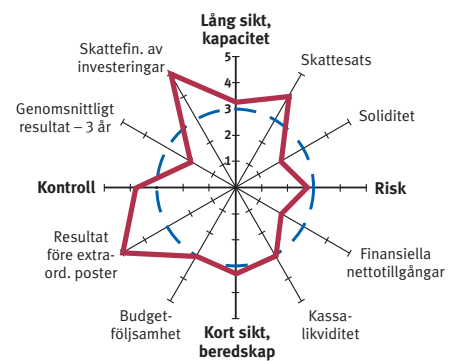
Åre

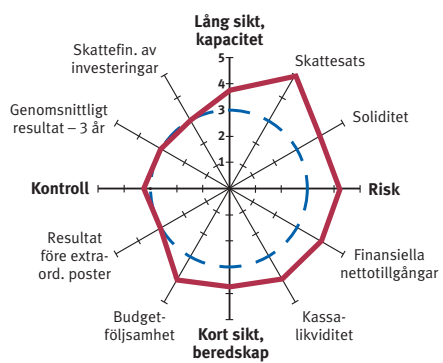
Åsele

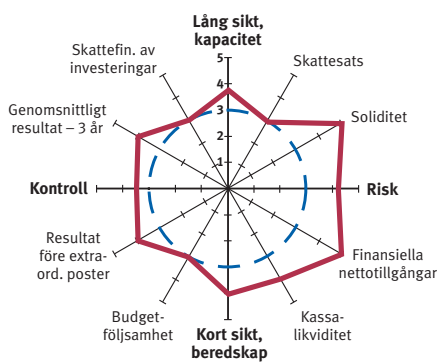
Älvsbyn

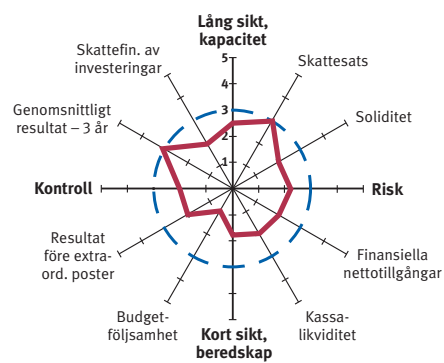
Örnsköldsvik

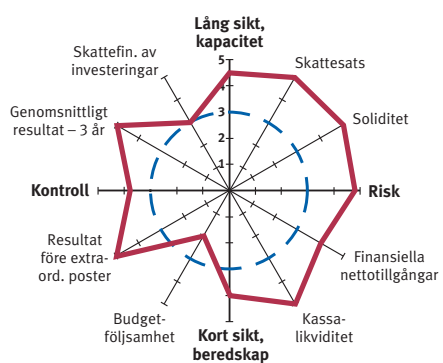
Östersund

Överkalix

Övertorneå

Jämförelse mellan länen i Övre Norrland

Finansiella nyckeltal 2005

	Norr- bottens län	Väster- bottens län	Jämtlands län	Väster- norrlands län	Övre Norrland totalt ¹	Riket ²
Nettokostnader /skatteintäkter (inkl. finansnetto och avskrivningar), %	97,9	98,5	96,6	98,5	98,0	97,7
Skattefinansieringsgrad av netto- investeringarna, %	141	147	204	161	158	138
Nettoinvesteringar /verksamhetens nettokostnader, %	7	6	4	5	6	7
Resultat före extraordinära poster / verksamhetens nettokostnader, %	1,8	1,2	3,4	1,2	1,7	2,2
Årets resultat / verksamhetens kostnader, %	2,2	-0,4	2,9	1,2	1,3	1,9
Genomsnittligt resultat före extraordinära poster under de tre senaste åren /verksamhetens kostnader, %	0,7	0,1	1,4	0,2	0,6	1,0
Soliditet inkl. samtl pensionsförpliktelser och löneskatt, %	9	8	-2	-8	4	8
Primärkommunal skattesats, kr	22,23	22,79	22,80	22,63	22,59	21,84
Kassalikviditet, %	86	107	124	60	96	75
Finansiella nettotillgångar /verksamhetens kostnader, %	-19	-14	-3	-12	-13	-12
Budgetavvikelse verks. nettokostnader/verks. kostnader, %	0,1	-0,4	0,2	-0,1	-0,1	0,5

1) Medelvärde av de 44 kommunerna i de fyra länen.

2) Genomsnittet av 100 granskade kommuner som använder finansiella profiler

Jämtland redovisade det starkaste resultat

Det län som redovisade starkast genomsnittligt resultat före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens kostnader under 2005 var Jämtlands län med 3,4%. Länet låg ca 2 procentenheter bättre än de tre andra länen. Av dessa redovisade Norrbottens län ett resultat på 1,8% och Västerbotten och Västernorrland låg på 1,2%. Totalt redovisade Övre Norrland ett resultat på 1,7%.

Största investeringarna gjordes av Norrbottens län

Det var Norrbotten och Västerbotten som investerade mest under 2005. I snitt investerade de för 7% respektive 6% av sina nettokostnader. Jämtland och Västernorrland låg på 4% respektive 5%. Totalt i Övre Norrland blev det ett genomsnitt på 6%.

Jämtland hade den starkaste skatte- finansieringsgrad av investeringarna

Jämtland hade tack vare ett bra resultat och en relativt låg investeringsvolym den klart starkaste skattefinansieringsgraden av investeringarna. Den uppgick till 204%. Övriga län låg runt 150%. Totalt i Övre Norrland hamnade kommunerna på 158% i genomsnitt.

Högst soliditet i Norrbotten och Västerbotten

Norrbotten (9%) och Västerbotten (8%) låg i topp när det gällde soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt. Jämtland (-8%) och Västernorrland (-2%) redovisade negativt soliditet. Totalt i Övre Norrland uppgick soliditeten till 4%.

Likviditeten varierar mellan länen

Kassalikviditeten varierade kraftigt mellan länen. Starkast likviditet hade Jämtland med ett genomsnitt på 124%. Därefter

följde Västerbotten med 107%, Norrbotten med 86% och sist Västernorrland med 60%. Genomsnittligt i länet hamnar det på 96%.

Sammanfattningsvis

Länet i Övre Norrland är relativt jämsvikt ur ett ekonomiskt perspektiv. Västernorrland uppvisar dock en något svagare resultatnivå i kombination med ett något svagare kort- och långsiktigt finansiellt handlingsutrymme.

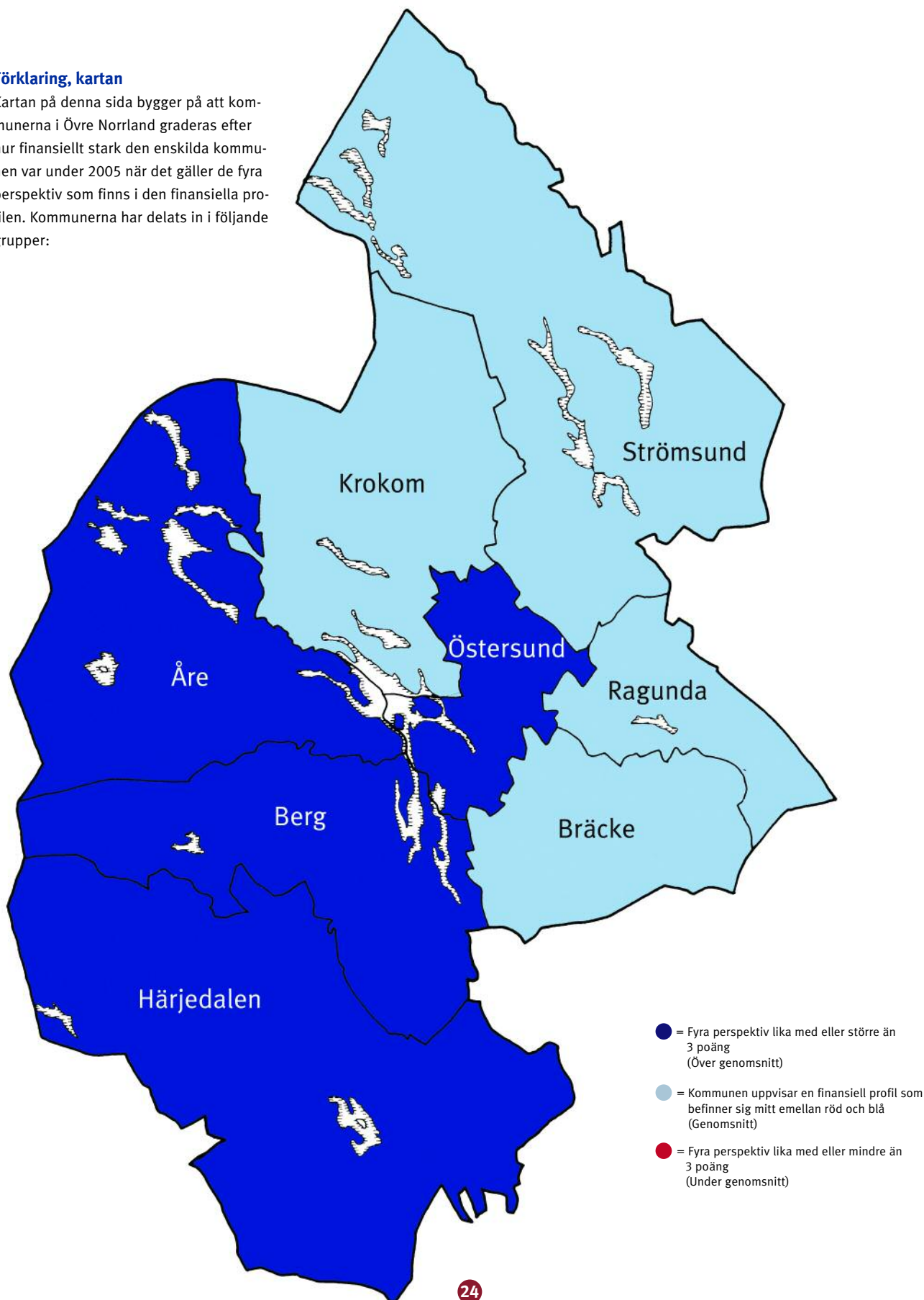
Jämtland hade ett starkt resultat 2005, men har en svag soliditet. Den kompenseras dock till viss del med en god likviditet, så totalen blir ändå att Jämtland har likartade förutsättningar som Norrbotten och Västerbotten.

Två län som är väldigt lika är Norrbotten och Västerbotten. Länet hade samma resultatnivå under 2005 och har ett likartat finansiellt handlingsutrymme.

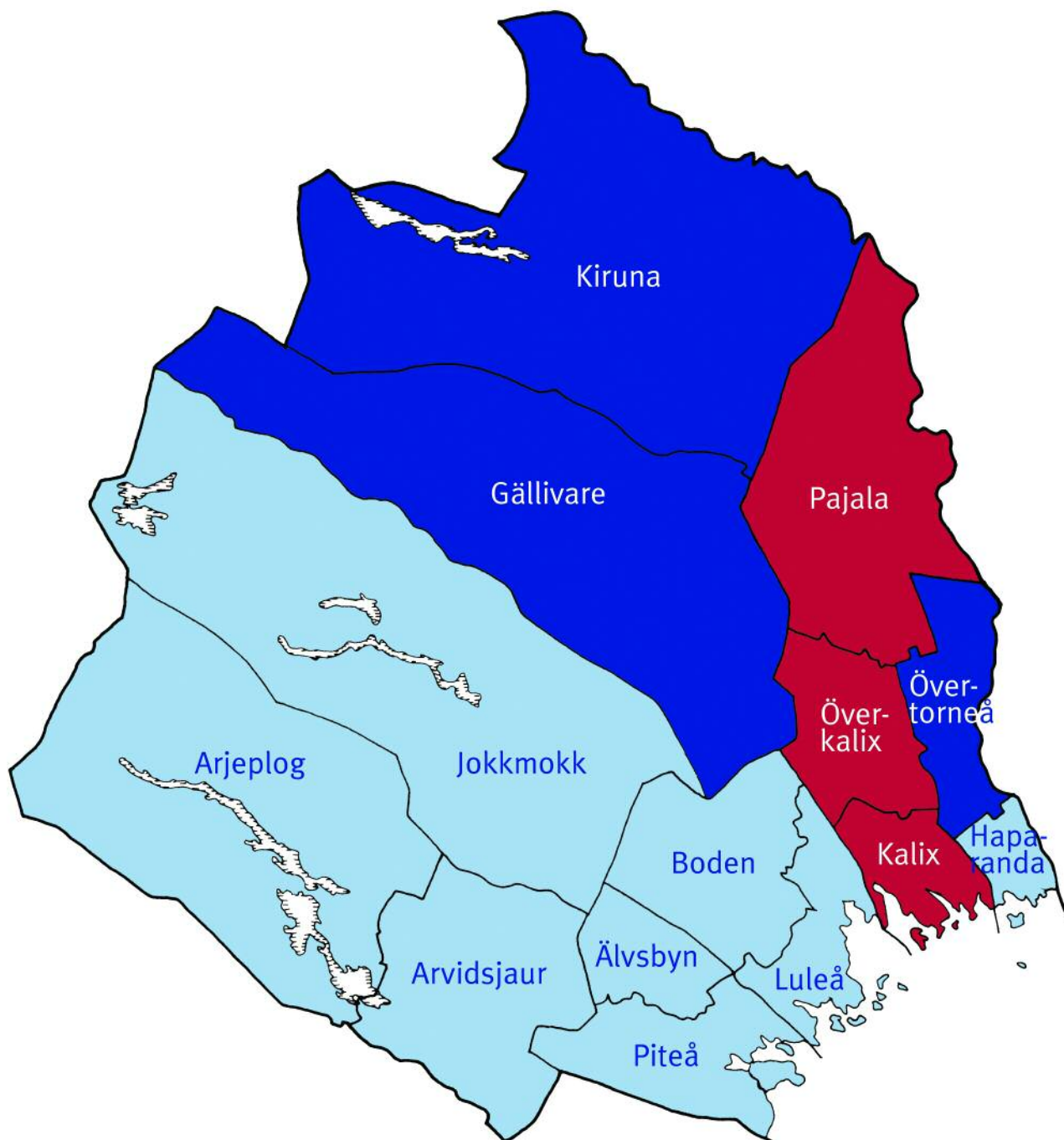
Gradering av kommunerna i Jämtlands län 2005 utifrån den finansiella profilen

Förklaring, kartan

Kartan på denna sida bygger på att kommunerna i Övre Norrland graderas efter hur finansiellt stark den enskilda kommunen var under 2005 när det gäller de fyra perspektiv som finns i den finansiella profilen. Kommunerna har delats in i följande grupper:

Gradering av kommunerna i Norrbottens län 2005 utifrån den finansiella profilen

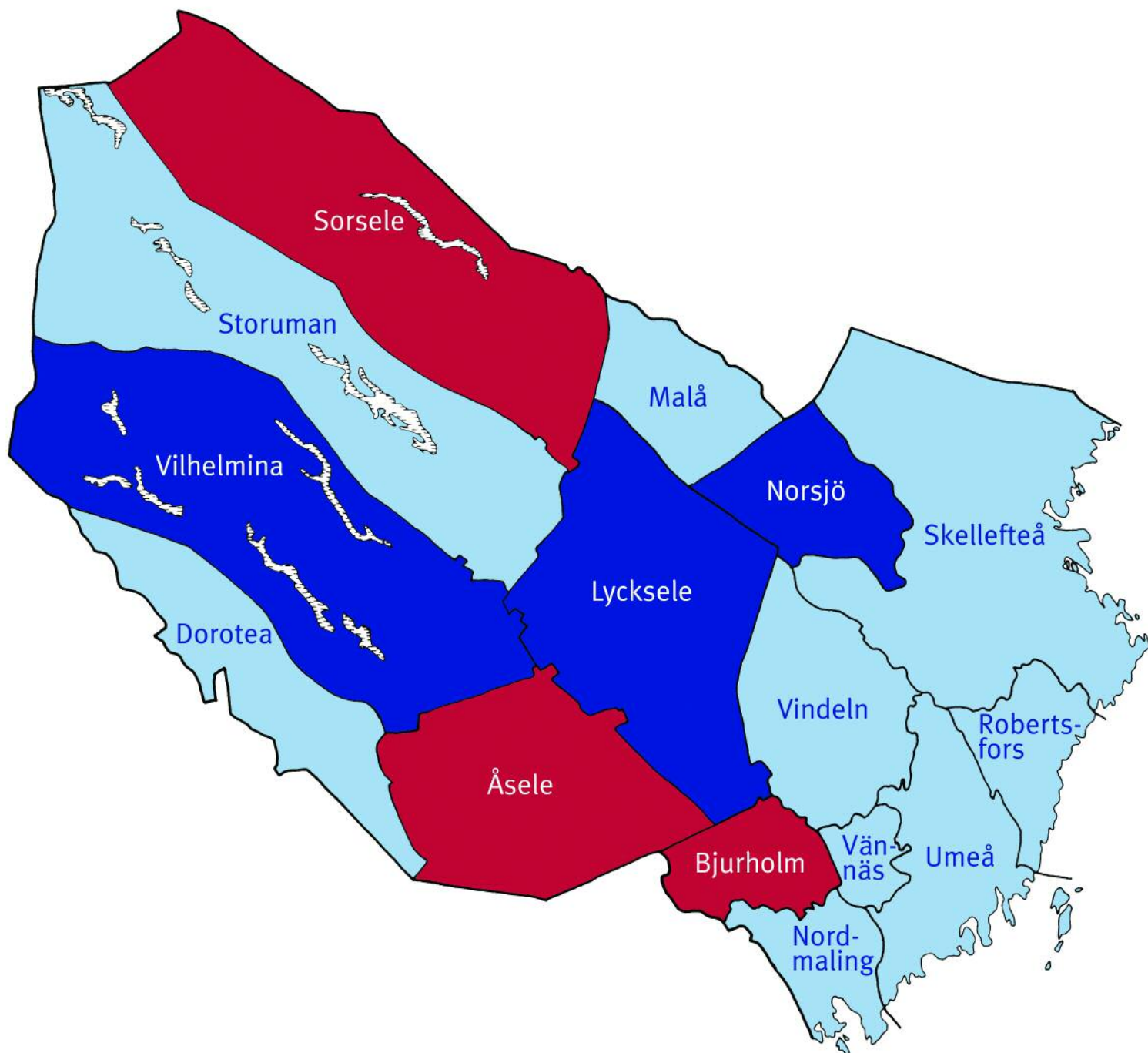

Förklaring, kartan

Kartan på denna sida bygger på att kommunerna i Övre Norrland graderas efter hur finansiellt stark den enskilda kommunen var under 2005 när det gäller de fyra perspektiv som finns i den finansiella profilen. Kommunerna har delats in i följande grupper:

- = Fyra perspektiv lika med eller större än 3 poäng (Över genomsnitt)
- = Kommunen uppvisar en finansiell profil som befinner sig mitt emellan röd och blå (Genomsnitt)
- = Fyra perspektiv lika med eller mindre än 3 poäng (Under genomsnitt)

Gradering av kommunerna i Västerbottens län 2005 utifrån den finansiella profilen

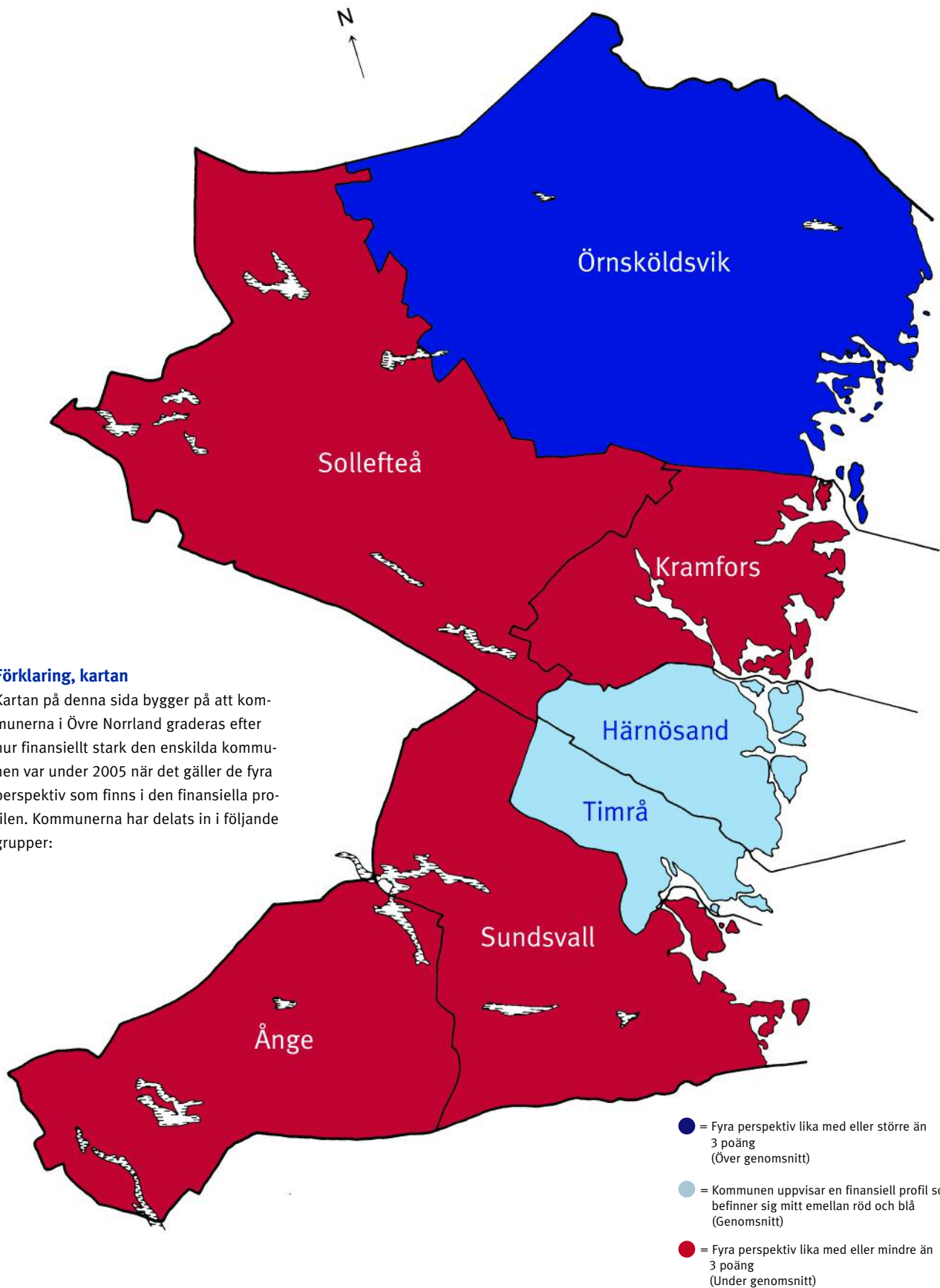

Förklaring, kartan

Kartan på denna sida bygger på att kommunerna i Övre Norrland graderas efter hur finansiellt stark den enskilda kommunen var under 2005 när det gäller de fyra perspektiv som finns i den finansiella profilen. Kommunerna har delats in i följande grupper:

- = Fyra perspektiv lika med eller större än 3 poäng (Över genomsnitt)
- = Kommunen uppvisar en finansiell profil som befinner sig mitt emellan röd och blå (Genomsnitt)
- = Fyra perspektiv lika med eller mindre än 3 poäng (Under genomsnitt)

Gradering av kommunerna i Västernorrlands län 2005 utifrån den finansiella profilen

Kommunforskning i Västsverige är en forskningsorganisation som bedriver forskning inom området ekonomi och organisation i kommuner och landsting.

Organisationen och verksamheten utgår ifrån ett samarbetsavtal mellan kommuner och landsting i Västsverige och Göteborgs universitet. Syftet med samarbetsavtalet är att initiera forskning inom det nämnda området och därigenom bidra till att skapa en stark forskningsmiljö vid Göteborgs universitet.

KFi bedriver idag en omfattande forskningsverksamhet framför allt inom områdena ekonomistyrning, finansiell analys, organisationsförändring och effektivitetsbedömning.

**KommunForskning
i Västsverige**

Pilgatan 19a • 411 22 Göteborg
Telefon 031-773 59 00 • Fax 031-773 59 09
E-post kfi&gu.se • www.kfi.gu.se